На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

№ 27 (609)
Аўторак, 16 лютага 1999 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Кошт: у кіёсках і крамах — 10000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

Николай ХАЛЕЗИН

ЧЕРНАЯ СОТНЯ

"Не может быть в каком-то процессе или каком-то человеке все черное или все белое. Есть и положительное. Гитлер сформировал мощную Германию благодаря сильной президентской власти".

А. Лукашенко.

Из интервью газете "Хандельсблатт" (Германия)

15 ноября 1995 года

Вот мы и почувствовали на себе первые результаты российско-белорусской интеграции, развернутой двумя президентами. Через открытую настежь границу к нам хлынул не поток великой русской литературы и не лавина качественных товаров, а беспощадный и уродливый русский фашизм.

ОТКУДА?

Возвращение на нашу землю фашизма нельзя назвать случайным. В последние годы белорусская почва активно "удобрялась" разного рода сомнительными личностями, которые завозили через восточную границу свой "идеологический навоз". Разбросанные по городу точки по продаже нацистской литературы никогда не вызывали претензий властей, в отличие от распространителей обычных независимых изданий. Подобную литературу никак нельзя назвать чтивом для людей среднего и пожилого возраста — почти в каждой белорусской семье помнят и чтут память погибших в войне с фашизмом родных. Эти газеты рассчитаны на юнцов 15—20 лет.

Фашисты из РНЕ, несколько лет назад начавшие рекрутировать в свои ряды молодежь, сделали ставку на неокрепшие умы школьников и учащихся ПТУ. Военная подготовка и "промывание мозгов" ведутся на загородных базах, в лесных лагерях и спортивных залах, арендуемых в Минске. Руководят "гитлерюгендом" взрослые дядьки, которые не щеголяют по городу в армейских ботинках и значках со свастикой. Разъяснять позицию "Русского национального единства" (РНЕ) для прессы в Минске назначен 20-летний Глеб Самойлов. После избиения активистов Хартии'97 этот "пресс-секретарь" заявил одному из белорусских журналистов: "Не волнуйтесь, с ментами мы вопрос закроем". В этом сомневаться не приходится, ведь все последние акции РНЕ проходили с молчаливого согласия нашей доблестной милиции. Связь РНЕ с властными структурами стала отчетливо просматриваться совсем недавно.

ПОЧЕМУ?

Впервые за бездеятельностью милиции по отношению к белорусско-российским фашистам можно было пронаблюдать во время демонстрации 27 июля 1998 года, посвященной Дню независимости. Тогда трое подвыпивших юнцов попытались спровоцировать драку с демонстрантами, но "напоролись" на дружину БНФ, активисты которой скрутили хулиганов и передали в руки милиции. Милиционеры поблагодарили добровольных охранников порядка и... отпустили фашистов на все четыре стороны.

Следующей акцией РНЕ стал "поход на Дом печати". Молодые нацисты обошли все редакции государственных газет, забрасывая в двери кабинетов газеты "Русский порядок" и листовки. Возникает, как минимум, два вопроса: почему государственные газеты не написали об этом любопытном факте и как молодые фашисты со всей атрибутикой и пачками своей литературы прошли мимо милиционера, который охраняет вход в это режимное здание, принадлежащее Управлению делами президента?

Перечень вопросов можно продолжить. Например: почему активистов РНЕ не задерживают во время раздачи листовок на станциях метро "Академия наук", "Площадь Якуба Коласа" и "Площадь победы", которые они уже давно оккупировали? Почему руководителей белорусского отделения РНЕ можно видеть входящими и выходящими из ЦК БПСМ? Почему наряд милиции, приехавший к месту избиения активистов Хартии'97, скрылся с места происшествия, не приняв никаких мер? Почему работники государственного Дома печати утверждают, что фашистская литература печатается и в их типографии? Почему надпись краской на стене дома "Жыве Беларусь!" в течение нескольких часов замазывается, а свастика "красуется" месяцами?

ПОТОМУ!

Практически на все эти вопросы можно найти ответы — стоит лишь сопоставить и выстроить в один ряд факты последних лет.

Наша безрадостная жизнь уже давно стала похожа на жизнь Германии середины 30-х годов. На улицах полно милиции с оружием и в камуфляже, с лиц пропали улыбки, а государственные СМИ рапортуют о привесах, надоях и новостройках. Только вот привес увеличивается лишь у чиновников с ростом морд и животов, милиция увеличивает "надои" из наших карманов в виде штрафов, а в "новостройках" президент играет в хоккей. Страна погрузилась в беспроглядные сумерки.

Несколько десятков лет существуют в Минске тюрьма на улице Володарского и приемник-распределитель на улице Окрестина. Они ничем не отличаются от "Бухенвальда" или "Соловков" — те же унижения и подавление всего человеческого в личности, разве что отсутствуют крематории. А ведь не всех, кто там сидит, можно назвать преступниками — большинство из них дожидается окончания следствия или отбывает административные наказания.

Улучшать условия содержания в наших тюрьмах не планировала и не планирует ни прошлая, ни нынешняя власти. Нынешние чиновники могли бы, кстати, и пролоббировать реформирование пенитенциарной системы — ведь для многих из них "Володарка" вскоре может стать вторым домом.

Вспомните избиение депутатов в здании Верховного Совета осенью 1995-го года или погромы мирных демонстраций в 96-м и 97-м. В эти же годы Беларусь узнала, что такое "зачистка территории", — милиционеры хватали во дворах, прилегающих к проспекту всех, кто оказывался на улице в этот момент. Сегодня по-другому смотришь и на факт ареста и депортации молодых российских антифашистов, приезжавших в Минск для участия в "Чарнобыльскім шляхе-98". В нашем государстве не приветствуется антифашизм.

Еще более мерзкие события происходили вне улиц и площадей. Жену известного журналиста Юрия Дракохруста ночью избили в ее же квартире, на прощание объяснив, что во всем "виноват" муж, пишущий "не то". Чуть позже "люди в штатском" вывезли в лес журналиста Олега Бебенина, прочитав ему аналогичную нотацию о том, что можно писать, а чего нельзя. Напоследок ублюдки, предъявившие Олегу удостоверения службы охраны президента, бросили его в лесу, предварительно опустошив карманы. А спустя еще некоторое время группа подонков избила режиссера фильма "Обыкновенный президент" Юрия Хащеватского. **Ни одно из этих уголовных дел не раскрыто**, хотя никаких сложностей при их раскрытии у милиции возникнуть не могло. Варианта тут два: либо сами сотрудники органов принимали в этом участие, либо знают, что раскрывать такие дела опасно для здоровья и карьеры.

Рейтинг милиции в последние годы катастрофически низок — ей не доверяют 55% белорусов. Каждый год бытовая и уличная преступность растет на 25—30%. Видимо, за эти "достижения" президент и присвоил главе МВД Валентину Агольцу звание генерал-лейтенанта и отправил на дипломатическую работу.

В голове вертится еще один вопрос, на который, видимо, невозможно найти ответ: где вы, честные и порядочные милиционеры, про которых написаны романы и сняты кинофильмы? Неужели в ваших семьях никто не погиб, защищая Беларусь от фашизма? Неужели вам глубоко наплевать, какой приказ исполнять?

Недавно один из следователей, ведущих дело об избиении активистов Хартии'97 молодыми фашистами, заявил во время допроса Дмитрия Бондаренко: "Так ведь у каждой партии есть что-то хорошее и что-то плохое". Дмитрий переспросил у него: "И у фашистов есть что-то хорошее?" "Да, — ответил следователь, — и у фашистов". Вот так.

И напоследок, дорогие отцы и матери, читающие этот материал, хочу дать вам ценный совет: в понедельник вечером подойдите к ступеням филармонии и посмотрите в лица толкающихся там молодых людей, одетых в камуфляж, — может быть, среди них вы узнаете своего сына.

P.S. ***Член оргкомитета Хартии'97 Дмитрий Бондаренко, руководитель правозащитного центра "Весна-96" Алесь Беляцкий и представитель Белорусского Хельсинкского комитета Валерий Костко подали заявку в Мингорисполком на проведение 27 февраля шествия и митинга под лозунгом "Нет фашизму на белорусской земле!".***

На заметку!

Новыя правілы на літоўскай мяжы

З 15 лютага на кантрольна-прапускных пунктах літоўскія мытнікі дазваляюць грамадзянам Літвы, якія вяртаюцца на Радзіму, і замежным грамадзянам правезці: гарэлкі і лікёра-гарэлачных вырабаў, віна або шампанскага — 0,5 літра, піва — 0,5 літра, тытуню — 110 грамаў, цыгарэт — 200 штук, шакаладу і іншых прадуктаў харчавання з шакаладам або какавай — 0,5 кг, іншых харчовых прадуктаў — 0,5 кг, вырабаў парфумерыі і касметыкі — па 2 штукі ў індывідуальнай упакоўцы, біжутэрыі з дарагіх металаў і камянёў — 25 грамаў агульнай вагі, 1 аўтамабіль і агрэгатаў, што рэгіструюцца да яго, — па адной штуцы. Для тых, хто прылятае на самалётах, нормы ўвозімых тавараў крыху большыя. Поўнасцю забаронены ўвоз у Літву мяса і мяса-малочных вырабаў.

З гэтага дня кожны замежны грамадзянін, які прыязджае ў Літву тэрмінам да 3 дзён, абавязаны мець не менш як 300 літаў, а на больш працяглы тэрмін — па 100 літаў на кожны дзень знаходжання.

Асабліва строгі рэжым уводзіцца адносна ўвозу ў Літву бензіну, дызельнага паліва і масла. Забаронены ўвоз гэтых матэрыялаў у дадатковых ёмістасцях аўтамабіляў і ў каністрах. З поўным заводскім бакам транспартнага сродку можна будзе праехаць літоўскую мяжу, калі гэты транспартны сродак перасякаў мяжу не часцей чым адзін раз за трое сутак. У выпадку больш частых перасячэнняў мяжы бак павінен быць запоўнены не больш чым на адну чвэрць.

Тавары і матэрыялы, што ўвозяцца ў Літву звыш установленых норм, будуць канфіскоўвацца як кантрабандныя, а іх перавозчыкі — карацца ва ўстаноўленым законам парадку. Трэба памятаць, што гэтыя парадкі вельмі жорсткія — штраф ад 5 да 50 тысяч літаў або часовае ўзяцце пад варту.

Альгімантас БРАЗАЙЦІС.

Рубам!

Цана "кусачая" ад... сённяшняга жыцця. Сабачага

Сёння, мабыць, не ўсе памятаюць, як пасля знакамітага "абвалу" расійскага рубля, што, зразумела, не магло не паўплываць на беларускую эканоміку, кіраўнік дзяржавы А.Лукашэнка "дзеля стабілізацыі" стварыў пры прэзідэнце Рэспублікі Беларусь спецыяльны штаб на чале з Міхаілам Мясніковічам.

Надзеленыя высокімі паўнамоцтвамі штабісты пачалі штампаваць пастанову за пастановай. І што асабліва ўзрушыла прэзідэнта, дык гэта адпушчаныя штабам высокія цэны на тую ж гарэлку, масла. Скажам, цана на гарэлку як на прадукт "не першай неабходнасці" тады ўзрасла аж у два разы. Але не прайшло і два месяцы, як цэны скокнулі зноў. І ўжо "Крышталь" пайшоў па 225 тысяч зайцоў, "Два буслы" — па 238 тысяч. "Савецкае шампанскае" (з Малдовы) — па 809 тысяч. Узраслі цэны на тэлевізары "Гарызонт" ад 3 да 5 мільёнаў, мінскія халадзільнікі "Атлант" і іншыя прамысловыя вырабы.

Чаму сёння не абураецца прэзідэнт? Хіба ж істотна павялічыліся заробкі, значна ўзраслі пенсіі? Альбо радавы грамадзянін у стане набыць "шматмільённы" (аж у некалькі дзесяткаў мільёнаў рублёў) айчынны тэлевізар ці не менш дарагі халадзільнік?

Відаць, не знайшоў пакуль Аляксандр Рыгоравіч тых, каго можна абвінаваціць у росце цэн. Але абавязкова знойдзе...

Вітольд БАРАВІЦКІ.

Посудачим!

Трещит бетон от "любви" народа...

Здание Администрации президента Республики Беларусь со стороны улицы Энгельса дало трещину, которая вызывает неподдельный интерес прохожих. Люди судачат, что в здании — тяжелая энергетика. В нем обитал приснопамятный ЦК КПБ, куда стекались не только народные думы, но и проклятья.

Бывшие хозяева ушли, так и не облегчив народной участи. А новые, как сказал поэт, "ничего не успели, на корысть израсходовав пыл". Какие мысли одолевают сегодня пенсионеров, которым хватает пособия на три ходки в магазин? Многодетных родителей, дети которых видят хлеб и картошку? Интеллигенцию, влачащую жалкое существование?

Мысли людей ничего не весят, но знающие люди утверждают, что они материальны и больно бьют, когда озлоблены и негативны. Они и "бомбят" дом, в котором должны бы решаться дела в пользу народа, но не решаются. И несмотря на то, что здание строилось на века и имеет мощный фундамент, оно трещит по швам от "любви" народа к "всенародно избранному".

Лилия ЛАМСАДЗЕ.

У Гомелі былі затрыманы двое ўдзельнікаў сходу па падрыхтоўцы прэзідэнцкіх выбараў

Два чалавекі — Уладзімір Шыцікаў і Аляксей Заранок — былі затрыманы ў Гомелі міліцыяй па абвінавачанні ў правядзенні несанкцыянаванага сходу. Так завяршыўся іх удзел у 3-гадзінным сходзе актывістаў дэмакратычных сіл па падрыхтоўцы выбараў прэзідэнта, прызначаных Вярхоўным Саветам 13-га склікання на 16 мая.

Пасля таго, як сход закончыўся, некалькі людзей у цывільным затрымалі першых, хто трапіў ім пад рукі, удзельнікаў — Шыцікава і Заранка — і правялі іх ва ўчастак, дзе былі складзеныя пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэнні.

Ірына МАКАВЕЦКАЯ, БелаПАН.

Скакуны для маскоўскай міліцыі

Першую ў гэтым годзе партыю спецыяльна абучаных спартыўных коней падрыхтавала для адпраўкі ў Маскву шырока вядомае ў краіне сельскагаспадарчае калектыўнае прадпрыемства "Праргрэс" Гродзенскага раёна. Прызначаны яны для міліцыі, якая выкарыстоўвае іх для патрулявання ў лесапаркавых зонах і іншых цяжкадаступных месцах горада. У мінулым годзе гаспадарка паставіла іх у сталіцу Расіі два з палавінай дзесяткі, а цяпер, згодна з кантрактам-дагаворам, рэалізуе яшчэ 42. За кожнага каня плануюць атрымаць ад 2 да 3 тысяч долараў.

Стварылі канякомплекс у гаспадарцы 8 гадоў таму. Пачалі з коней мясных парод, якіх і цяпер пастаўляюць за мяжу — у асноўным у Італію. Потым набылі чыстакроўных спартыўных трох парод — гановерскай, тракенінскай і латвійскай. Для іх абучэння стварылі дзіцячую спецыялізаваную школу, якую ўзначаліў запрошаны ў гаспадарку майстар спорту па верхавой яздзе Юрый Савіцкі. Справа ў тым, што гадаваць спартыўных коней больш выгадна. Як сцвярджае начальнік комплексу Анатоль Трафімчук, за кожнага такога каня атрымліваюць у 6—7 разоў больш, чым за так званага запражнога, якога рэалізуюць на мяса. У мінулым годзе канякомплекс прынёс гаспадарцы 172 тысячы долараў пры ўзроўні рэнтабельнасці галіны 48 працэнтаў.

Цяпер тут налічваецца каля 500 коней. Утрымліваюцца яны ў пяці тыпавых памяшканнях. Будуецца крыты манеж, дзе можна будзе круглы год абучаць жывёлін верхавой яздзе, а таксама праводзіць выстаўкі-аўкцыёны.

Канстанцін БАЛАТЭВІЧ.

Як будзем плаціць падаткі

Намеснік старшыні Дзяржаўнага падатковага камітэта Уладзімір Жук паведаміў, што падаткі, якія мы плацім цяпер з даходаў, атрыманых у 1998 годзе, будуць спаганяцца па-старому. Даходы, атрыманыя ў 1999 годзе, будуць абкладацца падаткам па-новаму. Новае заканадаўства прадугледжваецца ўвесці з 1 студзеня гэтага года.

Што датычыць тэрмінаў, то яны застаюцца ранейшымі. Грамадзяне, якія маюць дзве і больш крыніц даходаў, абавязаны былі да 15 лютага падаць дэкларацыю аб даходах, а да 15 сакавіка заплаціць патрэбную суму падаткаў.

Ігар ВАЛАСЕВІЧ.

Пр. Ганны, Мікалая, Рамана, Сямёна, Уласа. К. Дануты, Юльяны.

75 гадоў з дня нараджэння (1924) А. М. Заспіцкага, беларускага скульптара.

ЛЮТЫ

16

'99 АЎТОРАК

Усход 7.28
Заход 17.21
Даўж. дня 9.53

Маладзік 8.39
Усход 8.43
Заход 19.01

Леанід ЛЫЧ, доктар гістарычных навук, прафесар

Беларусы ў перапісах насельніцтва

Чарговы перапіс насельніцтва... У адрозненне ад усіх папярэдніх, ён сёлета будзе праводзіцца ва ўмовах, калі Беларусь стала суверэннай дзяржавай. Гэты гістарычнай важнасці фактар несумненна павышае аўтарытэт такой акцыі не толькі ў вачах іншых этнічных супольнасцей, але і самых беларусаў. Агульнавядома, што якой бы магутнай ні была нацыянальная цяга ўсіх народаў быць самімі, усё ж для многіх з іх яна застаецца і па сёння нязд-зейсненай. Беларусы, дзякаваць лёсу, пасля шматгадовага перапынку зноў сталі народам дзяржаўным, што, можна думаць, істотна паўплывае на правільнае вызначэнне імі сваёй нацыянальнай прыналежнасці. Бо ў іх жыцці яшчэ і сёння шмат такога, што абцяжарвае даць правільныя адказы на пытанні аб нацыянальнай прыналежнасці, роднай мове. Правільныя адказы на іх не выклікаюць складанасцей толькі для народаў, культура і адукацыя якіх развіваюцца на сваіх прыродных асновах, у чыёй краіне пануе нацыянальная мова яе карэннага насельніцтва. Нам жа, беларусам, такія светлыя мары даводзіцца насіць пры сабе і толькі спадзявацца, што нарэшце надыдзе лепшы час і для нас, і тады яны здзейсняцца. Зразумела, толькі праз вялікія намаганні саміх беларусаў і найперш іх дзяржавы.

Частыя паведамленні па радыё і тэлебачанні пра перапіс насельніцтва, які пачаўся ўжо, несумненна, выклікалі ў людзей асаблівую зацікаўленасць да таго, а якія ж вынікі ад такіх падлікаў атрымліваліся раней. Пра гэта і пойдзе гаворка ніжэй.

У сваёй сённяшняй назве беларусы трапілі ў бланкі па перапісе насельніцтва з вельмі вялікім спазненнем. Прычына такой з'явы: занадта ўжо доўгі час выступалі яны пад іншымі этнонімамі (грэч.: назва народа). Спачатку пад тымі, у аснове слова якіх быў корань "рус": русы, руськія (рускія), русічы, росічы, русіны і г.д. Раўналежна з імі існавалі назвы, прывязаныя да канкрэтнага геаграфічнага месца: палачане, віцябляне, менчукі, пінчукі, берасцейцы і інш. Але чым далей гісторыя адыходзіла ад часоў Кіеўскай Русі, тым ужо менш папулярнай станавілася назва нашага народа, у якой прысутнічаў корань "рус". Затое інтэнсіўна распаўсюджваўся этнонім ліцвіны (літвіны), у аснове якога знаходзілася назва беларускай дзяржавы — Вялікага Княства Літоўскага. Прыкладна ў XVI ст. такая назва ўжо ўжывалася абсалютнай большасцю агульнай колькасці яго славянскага насельніцтва. Іншыя ж дзяржавы, у т.л. і Маскоўскае княства, усіх славян ВКЛ называлі ліцвінамі. Толькі праваслаўная царква на Беларусі працягвала называць сваіх прыхаджан рускімі, паколькі і на самую веру яна глядзела як на рускую. Калі ж этнонім "рускі" паступова, з вялікім спазненнем, забытаваў і на абсягах Маскоўскай дзяржавы (тут вельмі доўга яго славянскае насельніцтва мела найменні маскалі, маскавіты, масквіцяне, маскоўцы...), праваслаўная царква ВКЛ, відаць, каб падкрэсліць сваю адрознасць ад аналагічнай царквы Масковіі, стала называць сваіх прыхаджан беларусцамі і нарэшце беларусамі. Па гэтай прычыне Магілёўская праваслаўная епархія часта называлася яшчэ і беларускай. І ўсё ж тэрмін "беларус" аж да канца XVIII ст. і нават значна пазней меў вельмі лакальнае распаўсюджанне, істотна ўступаў паводле сваёй папулярнасці літвінам (літоўцам), якіх ні ў якім разе нельга блытаць з сённяшнімі літоўцамі (летувісамі). У той час апошнія іншых назваў, як жэмайты і аўкштайты, не мелі і паходзілі яны ад найменняў іх гістарычных, этнічных тэрыторый.

Поўны хаос у назвах нашага народа адбыўся пасля таго, як у выніку трох гвалтоўных падзелаў Рэчы Паспалітай (1772, 1793, 1795) ледзь не ўся яе тэрыторыя падпала пад юрысдыкцыю Расійскай імперыі. Польскі каталіцкі касцёл і спольшчаныя, а дзе і сапраўдныя польскія магнаты, шляхта Беларусі на ўсё горла крычалі, што насельніцтва, якое спавядае рыма-каталіцкую веру, ёсць палякі. Свецкія і духоўныя ўлады Расіі не толькі праваслаўнае, але і іншых канфесій насельніцтва нашага краю, залічвалі да рускіх, называлі апошніх сваімі братамі, тлумачачы гэта тым, што даўным-даўно, за царом Гарохам, усе ўсходнія славяне нібыта ўвесь час жылі ў адной дзяржаве, назву якой (Кіеўская Русь, ці Старажытнаруская дзяржава) прыдумалі тагачасныя блізкія да афіцыйных улад рускія гісторыкі.

У той наўмысна заблытанай палітыкамі і навукоўцамі сітуацыі самыя правільныя пазіцыі ў вызначэнні назвы нашага народа займала уніяцкая царква Беларусі, вернікі якой складалі да чатырох пятых усяго насельніцтва. Сваіх прыхаджан яна ніколі не называла — і зусім праўдзіва — ні рускімі, ні палякамі, а карысталася пераважна наступнымі этнонімамі: спачатку "ліцвіны", затым — "беларусцы" і нарэшце — "беларусы". Заўважу, што поўнага знікнення этноніма "ліцвіны" ў практычнай дзейнасці, канцылярскай перапісцы уніяцкай царквы так і не адбылося, бо яна не магла не лічыцца з шырокім бытаваннем гэтай саманазвы ў самім народзе. Ліквідацыяй у 1839 г. у адміністрацыйным парадку уніяцкай царквы Найсвяцейшы Сінод і царская ўлада Расійскай імперыі істотна аблегчылі і рускім, і палякам навязваць сваё імя беларусам, што наўмысна садзейнічала іх разбурэнню як самабытнага славянскага народа. Велізарны гістарычны парадокс: два славянскія народы — рускія і палякі — паразітавалі на целе трэцяга славянскага народа — беларусаў. У выніку гэтай і іншых прычын этнічныя беларусы на ўсходзе ўсё часцей сталі пераходзіць у рускіх. Гэтая крайне шкодная для першых этнічная метамарфоза набыла асабліва небяспечныя маштабы пасля таго, як расійскі імператар Мікалай I забараніў у 1840 г. афіцыйнае ўжыванне тэрмінаў "Беларусь" і "беларусы".

У той трагічнай сітуацыі ніколькі не палепшылі свайго стаўлення да беларусаў іх заходнія суседзі — палякі. Пры любым зручным моманце яны з беларуса, асабліва каталіцкага веравызнання, рабілі паляка. Каб такі пераход нядужа кідаўся ў вочы, для тых беларусаў, якіх удавалася ахрысціць палякамі, вынайшлі хітрую, праўда, малараспаўсюджаную назву "белапалякі" (г.зг. белыя палякі). Ёй пашчасціцца зноў усплысці на паверхню, калі ў час савецка-польскай вайны 1919—1920 гг. бальшавікі ў чыста прапагандысцкіх мэтах пачалі вельмі шырока ўжываць назву "белапалякі" ў дачыненні да тых, хто на баку Польшчы змагаўся супраць савецкай Расіі.

Сітуацыя з самаідэнтыфікацыяй беларусаў, што склалася ў канцы XVIII—XIX ст., была б не поўнасцю ракрытай без асвятлення лёсу этноніма "ліцвіны", "літоўцы". Бясспрэчна, з ліквідацыяй у выніку падзелаў Рэчы Паспалітай Вялікага Княства Літоўскага, скасаваннем паводле ўказа Аляксандра I у 1801 г. Літоўскай губерні (падзелена на Віленскую і Гродзенскую губерні) этнонім "ліцвіны" паступова пачаў траціць на нашых землях сваё колішняе значэнне і адыходзіць у мінулае. Затое інакш глянулі на яго грамадскія і культурныя дзеячы Жамайціі і Аўкштайціі, якія, не будзем забывацца, некалі таксама ўваходзілі ў склад гэтай адной з самых магутных і вядомых у Еўропе краін — Вялікае Княства Літоўскае. Яго назву, доўга не думаючы, і прыхапілі тыя далёкаабачлівыя дзеячы, каб прысвоіць яе жыхарам Жамайціі і Аўкштайціі, удала выкарыстаўшы тую блытаніну, што ўносілі ў этнічнае жыццё, тапанімічную практыку беларусаў іх славянскія браты — рускія і палякі.

Дарэчы, гэта ўжо была другая вельмі цяжкая паводле сваіх наступстваў страта нашым народам уласнай саманазвы. Першая ж звязаная з амаль поўнай адмовай ад этноніма, у якім прысутнічаў корань "рус". Аналагічным чынам паступалі і ўсходнія славяне, што жылі на тэрыторыі сучаснай Украіны і на працягу доўгага перыяду разам з намі жылі ў Вялікім Княстве Літоўскім. Самымі разумнымі ў гэтых адносінах аказаліся палітыкі і адукаваныя колы Расійскай дзяржавы. У той час як продкі сённяшніх беларусаў і ўкраінцаў паступова адыходзілі ад этнонімаў з асновай на "рус", апошняя ўсё большую і большую папулярнасць стала набываць у Масковіі. Асабліва старалася ў гэтым руская праваслаўная царква. Ніхто іншы, як апошняя, падкінула дзяржаўным палітыкам ідэю аб неабходнасці аб'яднання пад адной уладай усіх праваслаўных славян. Неўзабаве пасля захопу туркамі ў 1453 г. праваслаўнага цэнтра — Канстанцінопаля — Масква абвясціла сябе "Трэцім Рымам", а ў 1588 г. заснавала незалежную ад Візантыі праваслаўную патрыярхію, якая адразу ж стала збіраць пад сваю юрысдыкцыю метраполіі ўсіх усходніх славян. З мэтай іх аб'яднання быў створаны прадстаўнікамі свецкай і царкоўнай улады міф аб існаванні ў далёкай старажытнасці агульнай, адзінай для ўсіх усходнеславянскіх народаў дзяржавы — Кіеўскай Русі. Усяго гэтага не назіралася б, калі б продкі беларускага і ўкраінскага народаў не згубілі ў сваіх найменнях кораня "рус". Тады б, не выключана, што жыхары нашай суседняй паўночнаўсходняй краіны выводзілі б сваю назву з тапоніма "Масква", які быў папулярным і ў XVIII ст. Прычым да такой ступені, што дзяржаве даводзілася рабіць рашучыя захады па забароне яго ўжывання ў якасці этноніма для яе асноўнага насельніцтва.

Што ж датычыла палітыкі аб'яднання ўсіх славян у адну дзяржаву, дык куды лагічней было б гэтую акцыю праводзіць украінцам, паколькі цэнтр Кіеўскай Русі знаходзіўся на іх тэрыторыі, а Масква адыгрывала ў той перыяд вельмі непрыкметную ролю ва ўсходнеславянскім свеце. Але гісторыя, як бачым, распарадзілася зусім па-іншаму. З логікай яна не заўсёды лічыцца, як і не заўсёды вучыць народы не паўтараць сваіх былых памылак. Вось чаму тое, што адбылося з саманазвамі нашага народа ў сярэднявеччы, змагло паўтарыцца яшчэ і ў XIX ст.

Завалодаўшы этнонімам "літоўцы", так блізкім да больш ранняй назвы "ліцвіны", грамадска-палітычныя і культурныя дзеячы, навуковыя колы Жамайціі і Аўкштайціі пры поўнай згодзе і, зразумела, вялікай радасці ўлад царскай Расіі фармальна пазбавілі гэтым самым Беларусь права называцца законным спадкаемцам Вялікага Княства Літоўскага, лічыцца тытульным народам гэтай дзяржавы. Не толькі літоўскімі, але і рускімі вучонымі-гісторыкамі пачаў настойліва ствараецца міф, што ВКЛ — гэта выключна літоўская дзяржава, у якой беларусы з'яўляліся заваяваным народам, а таму, значыцца, і недзяржаўным. Са з'яўленнем такога міфу пачалі даволі інтэнсіўна адбывацца працэсы інтэграцыі жэмайтаў і аўкштайтаў у адзін народ — літоўцаў. Яго назву напрамую выводзілі з найменння самой дзяржавы — Вялікае Княства Літоўскае. Новаму міфу бясконца радаваліся і ў Расіі, бо ён дазваляў палітыкам і вучоным-гісторыкам апошняй апраўдваць яе кровапралітныя, спусташальныя, захопніцкія войны супраць ВКЛ з мэтай нібыта вызвалення сваіх адзінакроўных славянскіх братоў з-пад літоўскага прыгнёту. На самой жа справе тыя войны Расія вяла выключна толькі ў мэтах звычайнай анексіі беларускіх земляў, што дазволіла б стаць ёй адной з магутных дзяржаў у Еўропе. Міф аб выключна літоўскім характары ВКЛ выкарыстоўваўся ў поўным сваім аб'ёме расійскімі палітыкамі і вучонымі таксама і дзеля апраўдання далучэння амаль усіх беларускіх земляў да Расіі ў выніку трох падзелаў Рэчы Паспалітай.

Страту нашым народам этноніма "ліцвіны" ("літоўцы") з пэўнай падставай можна назваць яго самай вялікай нацыянальнай трагедыяй. Каб яе ўдалося ўхіліцца, не існавала б патрэбы ўвесь час даказваць, што Вялікае Княства Літоўскае — гэта пераважна беларуская дзяржава, што беларусы не ёсць нейкае тэрытарыяльнае адгалінаванне рускага народа, а з'яўляюцца зусім самабытным этнасам. У той злавеснай трагедыі няма аніякай віны самога народа, бо ў выніку шматгадовай палітыкі паланізацыі ён застаўся практычна цалкам без сваёй адукаванай, этнічна самасвядомай інтэлігенцыі, якая ў стане была б зразумець, якую небяспеку тоіць у сабе страта этноніма "літоўцы" ("ліцвіны"). Такой інтэлігенцыі не рыхтавала для Беларусі і Расія, інкарпараваўшы яе ў свой склад. Пры фармаванні такой прэстыжнай для кожнага народа катэгорыі людзей проста польскі акцэнт замянілі на рускі.

(Працяг на 3-й і 4-й стар.)

Живая жизнь

Операция на сердце

Тяжелое решение

Когда пять лет назад врачи предложили ему сделать операцию на сердце, он отказался. Пугало само слово — операция на сердце. Не банальный аппендицит, не почки, не легкие, не суставы, а сердце — самое важное, центральное, самое главное...

Особенно страшно стало после рассказа друга, которому когда-то сделали несколько операций на сердце в Москве. Разрубается грудная клетка, выворачиваются ребра, вынимается сердце, внутрь закладывается лед — даже от мысли, что это могут сделать с ним, замирало больное сердце...

Тогда он не решился на операцию. Решил: сколько дано прожить, столько и проживет. А сам под нож не полезет...

Через пять лет порок сердца дал о себе знать. Он похудел на 10 килограммов, поднимался на когда-то привычный пятый этаж с тремя остановками, окончательно "подсел" на таблетки. Приговор врачей был категоричным — только операция, если еще не поздно. Других вариантов не было — умереть он мог в любой момент. Сердце работало на сорок процентов, и с каждым днем этот показатель ухудшался.

Тяжелое решение было принято. Мать втайне рыдала, стараясь не подавать вида, наказывала: "Скажешь перед операцией: "Господи! Храни меня и медицину". Жена показушно улыбалась, убеждая, что все должно пройти хорошо, а сама боялась, может, даже больше, чем он. Друзья советовали не падать духом. И все же роковые слова — "операция на сердце" — не давали уснуть по ночам. "Ладно, засну и не проснусь, так и перейду в мир иной", думал он. Из дома он выезжал с ощущением, что, может, уже больше никогда не поднимется на свой проклятый высокий пятый этаж. Впереди была — *операция на сердце.*

Больница

...Медленно, не торопясь, прогуливаются по больничному коридору мужчины. Их лица нахмурены, сказывается невероятное внутреннее напряжение, мучительное ожидание, молчаливый мужской страх. Мужчины вообще больше боятся. Тяжелой болезни, инвалидности, утраты мужской силы, последствий роковых решений, беспомощности. Смерти... Они не плачут, стараются никак не выдать, как бывает тяжело, как изранена душа, как они боятся операции на сердце...

Конечно, когда хирурги с мировым именем оперировали Ельцина, когда сердцем Явлинского "занимались" кардиохирурги дорогой европейской клиники, когда в операционной американского госпиталя исправляли порок сердца маленькой дочери Сталлоне или тяжелоатлету Шварценеггеру... Это звучало убедительно. Конечно же преодолеть недоверие к отечественной медицине было нелегко. Но выбора не было. Поскольку не было средств на лечение за границей. Операция на родине тоже не была бесплатной — аппарат искусственного кровообращения и дыхания стоил очень дорого. А нет денег — стой в очереди длиною в несколько лет. А может, длиною в смерть...

В больнице он немного успокоился — операции на сердце делали почти каждый день. Никто не умирал, уже через несколько дней мужчины и женщины с обновленным, новым сердцем начинали ходить, кто-то даже покуривал тайком. Жизнь продолжалась. Новая жизнь. С новым клапаном на сердце...

В больничной палате он отметил свой день рождения. "Только бы это был не последний...", — пульсировало в висках.

Солидарность больных

Шесть человек в 507-й палате. Шесть судеб. Шесть больных сердец. Тракторист, генерал, предприниматель... Самые разные люди. Двоим уже сделали операцию на сердце. По ночам, когда мучает предоперационная бессонница, они делятся подробностями пережитого с теми, на чьей груди еще нет багрового продольного шрама...

Заходит доктор. У одного из обитателей палаты, Сергея, — скоро операция. Врач советует больному уладить дела с наследством — на случай смерти. Как нож, по и без того больным сердцам режут слух эти слова всем пациентам палаты. Они тут же вспоминают, что тому, который делал операцию до него, не предлагали написать завещание. Значит, здесь ситуация более сложная. И неужели нельзя было сделать это предложение тет-а-тет?

Когда утром Сергея увезли на операцию, обитатели 507-й с нетерпением ждали результата, подходили на пост, выспрашивали, волновались... И облегченно вздохнули, когда получили радостную весть — операция прошла хорошо. И каждый думал о себе — значит, и мне повезет.

Через день Сергея перевели из реанимации в отделение. Вся палата вышла в коридор встречать каталку с "собратом"...

День операции

В ночь перед операцией он попросил снотворное — боялся наваждения бессонницы. Сложил в сумку все свои вещи, оставил в своей палате в шкафу. Великолепный букет, который подарили ему на день рождения, оставил на своей тумбочке. До десяти утра не мог найти себе места в тягостном ожидании, которое мысленно сравнивал с экзекуцией, когда собаке медленно, по небольшим кусочкам отрубают хвост. Дальше — каталка, яркий свет операционной, маска, и все... Затмение. Он был уже очень далеко...

В реальной жизни были три операционных часа, сложнейшая работа кардиохирургов, жена с валерьянкой под дверью операционной, и... обновленное сердце, начало другой жизни, новый отсчет стрелок часов.

Пусть впереди ждет мучительное освобождение от наркоза, спасители-врачи в реанимации, боль в шраме на груди, послеоперационная слабость и беспомощность, долгое выздоровление. Но главное — все самое страшное уже позади...

***

Операция на сердце. Не банальный аппендицит, не почки, не легкие, не суставы... **Операция на сердце**. Испытание и спасение, роковая болезнь и чудеса современной медицины, смерть — и живая жизнь...

Анна СОУСЬ.

P.S. *Автор приносит благодарность кардиохирургам Михаилу Корнелюку, Юрию Островскому и Владимиру Скорнякову БелНИИ кардиологии 4-й Минской клинической больницы за успешную операцию на сердце, которую они сделали 26 января 1999 года.*

Догадки

Клад, который ищут 200 лет

...Глубокой осенью 1812 года, когда застыли реки и озера, 20-летний юноша стал случайным свидетелем того, как французский обоз прятал в болотной проруби какие-то тяжелые бочки, сундуки, покрытые смолой. Свидетеля тут же задержали и доставили в расположение лагеря...

Что он увидел там, что пережил, почему, вопреки коварствам французов, жив остался, осталось тайной.

После всего пережитого он вынужден был молчать и никому никогда не говорить об этом. Только в свои 82 года он рассказал своей 9-летней правнучке. Потому что умирать с такими тайнами страшно. Просил ее, ради сохранения своей жизни, жизни родителей, молчать и никому не говорить об этом до лучших времен. Правнучка тоже молчала. Но в 72 года рассказала об услышанном от своего прадедушки.

Известно, что во время войны на оккупированных территориях противник старается награбить как можно больше ценностей. Наполеон не был исключением. По значимости они делились на войсковые и те, что предназначались для императорского двора. Первые все время оставались в войсках при битвах и отступлениях. На пути отступления французов многое терялось, пряталось, захватывалось наступающей русской армией. Об этом ходит много исторических слухов. В разные периоды на маршрутах отступления наполеоновских войск производились поиски награбленных драгоценностей. Кое-что находилось в разрозненном виде. Клады же — никогда.

Сокровища для императорского двора — это награбленные Наполеоном шедевры, имеющие огромную историческую ценность. По замыслу императора они должны быть доставлены в империю, несмотря ни на какие жертвы, трудности и опасности. Очевидно, существовал детальный, секретный план их вывоза верноподданными.

Зная хитрость и коварство Наполеона, можно предположить, что путь этих сокровищ пролегал наиболее трудными дорогами, но в то же время наиболее безопасными. Такими могли стать места намного южнее маршрута отступления наполеоновских войск. На южном маршруте — малая плотность деревень, сплошные леса, реки, озера, топкие болота.

Вероятно, вывоз сокровищ осуществлялся по принципу "безлюдного коридора": маршрут движения обоза и усиленной охраны выбирался в обход деревень на расстоянии 10—12 верст в обе стороны. Случайно оказавшиеся в этом коридоре люди, ставшие свидетелями обоза и охраны, физически уничтожались. Каждый, кто хотя бы мельком увидел обоз с охраной, исчезал навеки. Но некоторое время он оставался в обозе свидетелем-проводником до встречи нового, физически крепкого, сообразительного, знающего местность свидетеля. Тайну и безопасность "безлюдного коридора" обеспечивала усиленная охрана кавалерии...

Почему же французам пришлось спрятать награбленные сокровища? Очевидно, по воле императора, с которым, по всей вероятности, постоянно поддерживалась курьерская связь, и он лично следил за этим обозом.

Когда над его армией и им самим нависла смертельная опасность, он велел спрятать сокровища так, чтобы их никто никогда не нашел. Он был уверен, что еще поставит Россию на колени, и тогда его подданные извлекут сокровища на свет Божий и доставят во Францию. Мир ахнет от этого великолепия. Но не получилось. Великолепие остается тайной за семью печатями, которая будоражит умы кладоискателей и историков.

Павел АЛЕКСЕЕНКО.

Я предлагаю

Давайте пригласим фермеров из Европы

Если мы хотим жить достойно и в достатке, нам все равно придется держать курс на фермеризацию сельского хозяйства Беларуси. Во всем мире фермеры кормят свой народ лучше и дешевле, чем наши несчастные колхозы и колхозники. Понятно, для нас это очень трудный путь, поскольку мы в свое время, выполняя "мудрую" волю Великого Кормчего всех времен и народов товарища Сталина, "уничтожили как класс" не только кулачество — основного производителя продуктов питания, оставив в почете и у руля колхозника, который и себя-то не в состоянии прокормить, но убили на корню желание работать на земле.

Сегодня в Беларуси своих фермеров можно, как говорится, пересчитать по пальцам. Больше в обозримом будущем их не станет. Сказывается тот же "мудрый" классовый подход к крестьянину, как хозяину земли и свободному производителю сельскохозяйственной продукции. Те фермеры, которые есть, и те обложены, как волки, "флажками" "красных помещиков и заводчиков", что заседают в Администрации президента и президентском парламенте. Фермеры, судя по состоянию и влиянию ретроградства и ретроградов в обществе и власти, появятся где-то через одно-два поколения.

А пока следовало бы объявить конкурс среди фермеров по всей Европе. Пусть те, кто желает помочь нам и себе, развернуть у нас фермерскую деятельность, приезжают к нам, берут в аренду на 49—99 лет землю и, используя самые выгодные условия, которые представит белорусская власть и правительство, пашут и засевают наши поля, разводят скот и птицу, строят перерабатывающие предприятия и заводы готовой продукции, снабжают нас тем, что так тяжело сегодня достается потомственным крестьянам с белорусской родословной. И пусть красно-коричневые, розовые и пунцоволицые не трясутся от страха: нашу землю никто не увезет за границу, равно как и выращенный ими урожай и другую готовую продукцию. Европа, слава Богу, не нуждается ни в нашем хлебе, ни в нашем мясе. Так что и земля, и хлеб, и все остальное, что дает земля, останется у нас и для нас. Зато цены будут такими, что не станем мы "проедать" свои зарплаты и пенсии, а кое-что будем оставлять и на другие цели, как все цивилизованные люди.

Такие фермерские хозяйства стали бы "островками" возрождения настоящих хозяев на нашей земле, образцами для подражания нашим разучившимся работать крестьянам.

Иначе всем нам — амба!

Петр БОРИСЮК,
пенсионер.
Минск.

Стоп-кадр

Цветы на подоконнике.

Суд!

Да пяці гадоў пазбаўлены волі

У судзе Ленінскага раёна Бабруйска завяршыўся разгляд крымінальнай справы ў дачыненні да генеральнага дырэктара сумеснага беларуска-балгарскага прадпрыемства "Белкар" Віктара Касевіча. Суд прызнаў яго вінаватым у злоўжыванні службовым становішчам, якое пацягнула цяжкія наступствы, у выніку чаго беларускаму камбінату "Белшына" нанесены ўрон на квоту 209 тысяч долараў ЗША, а жыхарцы Бабруйска Р. — на квоту звыш за 1 мільярд беларускіх рублёў. Акрамя таго, В.Касевіч абвінавачаны ва ўтойванні прыбытку ад падаткаабкладання ў надта буйных памерах і незаконным атрыманні крэдыту.

Былы дырэктар СП прыгавораны да пяці гадоў пазбаўлення волі з канфіскацыяй маёмасці: агульная сума канфіскаваных грашовых сродкаў і маёмасці складае звыш 33 мільярдаў рублёў. Да двух гадоў пазбаўлення волі ўмоўна прыгавораны па гэтай жа справе галоўны бухгалтар СП "Белкар" Анатоль Хаманееў па артыкуле 168 Крымінальнага кодэкса — за халатнасць.

Абсурд

Старшыні Мінскага аблвыканкама М.Дамашкевічу
Старшыні Лагойскага райвыканкама М.Гілю
Рэдакцыям газет раённай — "Родны Край" дзяржаўнай — "Звязда" незалежным — "Навіны", "Народная воля"

Адкрыты ліст

Як вядома, у Рэспубліцы Беларусь беларуская мова з'яўляецца дзяржаўнай. Шыльды зназвамі вуліц у г.Лагойску былі выканаы на беларускай мове, што адпавядала закону. Але ў апошні момант адбываецца замена шыльдаў з беларускамоўнымі назвамі вуліц на рускамоўныя шыльды.

Гэты факт не толькі зневажае годнасць беларускіх грамадзян, але выклікае з іх боку абурэнне кіраўніцтвам раёна і сведчыць аб яго антынацыянальнай, антыдзяржаўнай палітыцы.

Патрабуем стан інфармацыі ў г.Лагойску прывесці ў адпаведнасць з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Ліст прыняты на пасяджэнні Лагойскай Рады БНФ "Адраджэньне" 17.01.99 г.

А.ШУТ, старшыня Лагойскай раённай рады БНФ "Адраджэньне";
М.ЯЎМЕНЕНКА, сакратар Лагойскай раённай рады БНФ "Адраджэньне".

Зубрам — жыць

Завершана ажыццяўленне чатырохгадовага этапа праграмы па захаванні і рассяленні зубраў. Зараз гэтыя жывёліны, якія сталі нацыянальным здабыткам краіны, расселеныя ў шасці асобных месцах пражывання, а іх агульная колькасць па стане на пачатак года перавысіла 400 асобін. Найбольшы прырост пагалоўя за мінулы год зафіксаваны ў Валожынскім раёне — цяпер у Налібоцкай пушчы налічваецца 37 зубраў. Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя паставіла перад абласнымі камітэтамі задачу забяспечваць ахову зубраў і выдзяляць неабходныя фінансавыя сродкі арганізацыям, якія займаюцца правядзеннем біятэхнічных мерапрыемстваў і ўтрыманнем гэтай жывёліны.

Аляксандр ПАПОВІЧ.

Народ думает

Александр Григорьевич, я Вам советую...

Известно, что жизненный уровень белорусского народа — почти самый низкий в Европе, а средняя пенсия и средняя зарплата — самые низкие в странах СНГ. Кое-как еще существуют работники производственной сферы.

Основной козырь наших властителей перед другими странами СНГ — это своевременная выплата нищенских пенсий и зарплат. Кто их получает, тот по запаху типографской краски знает, что они только что из-под печатного станка. То есть своевременная (правда, не всем) выплата во многом обеспечивается печатанием пустых денежных знаков. Что за этим следует — известно каждому обывателю. А каковы размеры пенсий и зарплат — тоже известно каждому. Чтобы не заниматься мартышкиным трудом, даю Александру Лукашенко следующие советы.

1. Сократить на 50 процентов административно-командный аппарат, который в настоящее время, пожалуй, самый большой в мире, если брать в расчете, скажем, на тысячу жителей. Например, в США насчитывается 17 министров, в Беларуси — более 40, если учитывать и председателей комитетов. Президент Лукашенко обещал сократить административно-командный аппарат на 25—30 процентов. Но за время его правления он значительно увеличился (по некоторым подсчетам — на 50 процентов).

2. Сократить на 40 процентов репрессивный аппарат (милиция, КГБ, Служба безопасности президента и др.). Только милиция насчитывает 125 тысяч человек. Если брать опять же на душу населения Республики Беларусь, то эта цифра — самая большая в мире.

3. Ликвидировать непризнаваемые цивилизованными государствами так называемые парламентские палаты. Республика Беларусь все равно живет в основном по декретам и указам президента.

4. Объединить государственный и президентский бюджеты в один. Есть предположение, что президентский бюджет равен государственному, но куда идут из него деньги, известно ограниченному числу лиц. Решить вопрос контроля за расходованием бюджетных средств и запретить выдавать высоким чиновникам помимо зарплаты конверты с валютой.

5. Запретить туристические поездки высоких чиновников (например, на Олимпийские игры в Нагано, в страны Востока и Африки, на Кубу...).

6. Запретить оказывать помощь диктаторским режимам (например, Северной Корее, Ираку и др.).

7. Установить всем без исключения пенсии исходя только из трудового стажа и получаемой заработной платы, ликвидировав разные персональные и другие пенсии. Исключение могут составлять участники Отечественной войны и пострадавшие в военных действиях в мирное время, пострадавшие от чернобыльской аварии.

8. Работа в партийных и комсомольских органах не может быть засчитана в трудовой стаж, так как, кроме вреда, она ничего не дала трудовому народу.

Если человек, кроме указанных организаций, нигде не работал, выплачивать ему минимальную пенсию.

9. Прекратить содержание за счет государственного бюджета общественных организаций (Патриотический союз молодежи), замполитов руководителей предприятий и хозяйств и др.

10. Ликвидировать дискриминацию сотрудников и студентов вузов, разделив последние на престижные и не. Это разделение не ведет к улучшению подготовки специалистов и выполнено чисто субъективно. Те вузы, где учатся или учились дети наших воевод, признаны престижными, а поэтому зарплата сотрудников и стипендии студентов в 1,4... 1,7 раза выше, чем у не престижных.

Уверен, что перечисленные выше меры позволят в 2 раза увеличить пенсии и заработные платы тем гражданам, о которых я говорил в начале статьи.

Но я уверен, что президент и его окружение на такие меры никогда не пойдут. А это говорит, что их слова о заботе о людях ничего не значат.

Данил ДАНИЛОВИЧ,
житель г.Минска.

Дзякуй

Хацеў бы дапамагчы любай Беларусі

Добры дзень! Хачу шчыра падзякаваць за вашу газету, яна — як глыток свежага паветра для тых, каму сёння асабліва цяжка. Ведаю, цяжка, няпроста і вам рабіць сваю пачэсную справу, але тым каштоўней яна для нас.

Я жыву ў глыбіннай палескай вёсцы, далёка ад сталіцы. Але ўважна сачу за падзеямі, што адбываюцца ў нашай краіне. Часам вельмі цяжка на душы ад таго, што робіцца. Хацеў бы дапамагчы любай Беларусі вызваліцца ад пут галечы і сумоты, ад пагрозы яе знішчэння.

Для сябе вырашыў: калі спатрэбіцца, у адказны час прыеду ў Мінск, каб стаць разам з іншымі пад нашы бел-чырвона-белыя сцягі. Але здзіўляе і засмучае, што людзей, здольных уголас выказаць набалелае, пакуль не так многа. Няўжо мы жывём лепш, чым у Францыі, дзе — бачыў па тэлевізары — сто тысяч чалавек выйшлі пратэставаць супраць прыняцця закона, які ім не падабаецца. І гэта — сытыя, добраўладкаваныя французы...

Крыўдна за беларусаў — колькі можна маўчаць? Аб усім, што баліць, я пішу ў сваіх вершах.

Я вас люблю, сябры ў "Народнай волі"!

Жыве Беларусь!

Валерый КАРАМЯН.
в.Азяраны Жыткавіцкага раёна.

Ад рэдакцыі. *Дарагі Валерый! Дзякуй за шчырыя, добрыя словы ў адрас нашай газеты. Пазнаёміліся і з вашымі вершамі — яны напісаны ад душы, але ім яшчэ не стае мастацкіх вартасцей, таму апублікаваць іх не можам. А з вашымі патрыятычнымі думкамі вырашылі пазнаёміць чытачоў.*

Усяго Вам самага лепшага, плёну ў творчасці і радасці ў жыцці. Якое яно там, на вёсцы? Пішыце нам.

Крымінал

Ахвярай аказаўся сужыцель

У адной з кватэр па вуліцы Кірава ў Брэсце быў знойдзены труп трыццаціпяцігадовага мужчыны з колата-рэзанымі ранамі ў вобласці шыі, які нідзе не працаваў і раней быў судзімы.

Аператыўная група, якая прыбыла на месца здарэння, устанавіла, што пасля распіцця спіртных напіткаў з сябрамі забойства ўчыніла яго сужыцелька ў час узнікшай сваркі. Дарэчы, гэта маладая жанчына 1974 года нараджэння раней паспела пабываць у месцах не вельмі аддаленых. Па гэтым факце ўзбуджана крымінальная справа, вядзецца следства.

Як адзначаюць супрацоўнікі міліцыі, сумесныя п'янкі і бытавыя сваркі ўсё часцей апошнім часам прыводзяць да трагедый. Па гэтых прычынах у вобласці цяпер учыняецца больш як палавіна ўсіх цяжкіх злачынстваў.

Іван КУКСА.

Беларусы ў перапісах насельніцтва

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

Аднак моцна памыліліся нашыя суседзі — рускія і палякі, што ў тых крайне неспрыяльных умовах былы асноўны, тытульны народ Вялікага Княства Літоўскага хутка забудзецца на сваю славутую гісторыю і прыме іх назвы. Нічога падобнага не здарылася. Толькі моцна здэнацыяналізаваныя, этнічна змізарнелыя перыферыйныя адгалінаванні (дый то далёка не ўсе!) нашага народа сталі называць сябе палякамі, рускімі, літоўцамі (у якасці ўжо новага найменне жэмайтаў і аўкштайтаў). І нашыя продкі на перыферыі станавіліся такімі этнічна пакалечанымі не самі па сабе, не з прычыны нібыта разумовага недаразвіцця, а пад уздзеяннем таго ўплыву, які ў мэтах асіміляцыі рабілі на іх перш за ўсё Руская праваслаўная царква і каталіцкі касцёл польскага ўзору, пабудаваная на прынцыпах рускай ці польскай педагогікі сістэма народнай адукацыі, рускага тыпу мясцовая адміністрацыя, рускай і польскай нацыянальнасці памешчыкі Беларусі. Здаровая ж частка жыхароў Бацькаўшчыны стала звяртацца да старых, шукала сабе новых этнонімаў. Быў час, што, здавалася, набудзе другое дыханне назва "ліцвіны", якім вельмі ахвотна карысталіся самыя адукаваныя, знакамітыя людзі Беларусі. У якасці прыкладу можна прывесці выдадзеную ў 1901 г. кнігу Марыі Косіч "Ліцвіны-беларусы Чарнігаўскай губерні, іх побыт і песні". Але такой жа прэстыжнай катэгорыі людзі вярталі ва ўжытак і найменне "русічы", "русіны". Так, адна з кніг краязнаўчага плана Уладзіслава Сыракомлі мела назву "Кароткае даследаванне мовы і характару паэзіі русінаў Мінскай правінцыі" (1856 г.). Паэт і фалькларыст Ян Чачот вельмі ахвотна карыстаўся дзеля назвы свайго народа найменнем аднаго з самых буйных старажытных усходнеславянскіх плямёнаў нашай зямлі — "крывічы". Яго мову (дыялект) ён лічыў не беларускай, а крывіцкай, і выдадзены ім слоўнік насіў назву "Некаторыя крывіцкія ідыёмы (уласна назвы) з Навагрудскага павета"...

Звяртае на сябе ўвагу і такі факт, што ў час перапісу насельніцтва Заходняга Палесся (дзесятая рэвізія, 1857—1860) ажно каля 27 тыс. чалавек у Кобрынскім павеце запісаліся яцвягамі, хаця паводле меркавання многіх вучоных гэтае заходнебалтыйскае племя канчаткова спыніла сваё існаванне ў XIII—XIV стст., трапіўшы пад асіміляцыю славян Вялікага Княства Літоўскага. Выходзіць, многія нашыя людзі больш за сто гадоў таму ведалі свае карані. Гэта толькі зусім просты, неадукаваны люд, у якога з галавы стагоддзямі выбівалі гістарычную памяць, на пытанне: "Хто ты ёсць?", адказваў: "Тутэйшы".

Пры ўсёй шматстайнасці саманазваў у нашага народа нельга не прызнаць устойлівай тэндэнцыі да выжывання і распаўсюджвання тэрміна "беларус", хоць на яго і наклаў забарону сам рускі імператар. Найбольш упартымі, непаслухмянымі аказаліся вучоныя, пісьменнікі. Карысталіся ж дадзеным словам пераважна ў дачыненні да насельніцтва Магілёўскай, Віцебскай, Смаленскай і ўсходняй часткі Мінскай губерняў. Сваёй саманазвы беларусы ў прылеглых да этнічнай тэрыторыі Расіі губернях так трымаліся, што з гэтым не маглі не лічыцца нават яе афіцыйныя ўлады. Так, у выдадзенай у 1868 г. у Санкт-Пецярбургу кнізе "Список населенных мест по сведениям 1859 г. Смоленская губерния" адзначалася, што беларусы не пражываюць толькі ў двух яе паветах — Гжацкім і Сычэўскім. У 1862 г. у Курскай губерні перапіс зарэгістраваў 23 тысячы беларусаў, у 1864 г. у Харкаўскай — каля 10 тысяч.

І хаця на тэрыторыі пералічаных губерняў, як дарэчы, і ў сябе дома, беларусы не мелі школ, устаноў культуры на роднай мове, нацыянальнай царквы, многія з іх імкнуліся будаваць жыццё на прыродным грунце, выразна бачылі сваё адрозненне як ад рускіх, так і ўкраінцаў. Усё гэта не магло не прыцягваць увагі вучоных-этнографаў, краязнаўцаў да вывучэння культуры, побыту і мовы беларусаў тых краёў, дзе яны знаходзіліся ў меншасці. Рускі этнограф Сяргей Максімаў нават дазволіў сабе — і не сустрэў у гэтым перашкод з боку афіцыйных улад і навукоўцаў — адну з сваіх кніг назваць "Беларуская Смаленшчына з суседзямі" (1882). Трэба адзначыць, што ў той жа час у большасці выпадкаў, калі трэба было вызначыць раён "Беларусь", афіцыйныя ўлады Расіі і яе навукоўцы ўключалі ў яго тры губерні: Віцебскую, Магілёўскую і Смаленскую.

Акрамя С.Максімава, папулярызацыі тэрміна "беларус" мог бы ў многім пасадзейнічаць ураджэнец з Бабруйшчыны Павел Шпілеўскі (1823—1861), але, на жаль, яго працы "Краткая грамматика белорусского наречия", "Словарь белорусского наречия", "Заметки о белорусском языке" засталіся ненадрукаванымі. Затое шмат што ў гэтым плане ўдалося здзейсніць ураджэнцу Магілёўшчыны, аўтару "Словаря белорусского наречия" (1870) Івану Насовічу. З выхадам яго слоўніка значна паменела колькасць людзей (а былі яны нават і сярод навукоўцаў), якія не верылі, адмаўлялі беларускай мове ў самабытнасці і арыгінальнасці. Пераадоленню такога нігілізму ў нашага народа, віной чаму з'яўлялася працяглая палітыка паланізацыі і русіфікацыі, добра паспрыяў сваім паэтычным зборнікам "Дудка беларуская" (1891) Францішак Багушэвіч. Яго слушнае папярэджанне: "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!" аказалася вельмі дарэчы, бо яно акурат прагучала, пачало шырока распаўсюджвацца ў гады, што папярэднічалі правядзенню ў 1897 г. першага ўсерасійскага перапісу насельніцтва.

Згаданы перапіс засведчыў, што ніякім злым сілам не ўдалося сцерці з аблічча зямлі наш народ. У Мінскай губерні беларусамі запісалася 1633 тыс. чалавек, у Магілёўскай — 1390, Віленскай — 892, Віцебскай — 789, Гродзенскай — 705 тыс. Сваім прыродным імем назвалі сябе 101 тыс. беларусаў Смаленшчыны. Яшчэ больш выявіў іх перапіс у Чарнігаўскай губерні — 150 тыс. чалавек. У Ковенскай губерні беларусаў было 38 тыс., Сувалкскай — 26, Курляндскай — 12. Трапілі яны ў перапісныя лісты, што былі складзеныя ў Арлоўскай, Пскоўскай, Калужскай, Цвярской і іншых рускіх губернях, вядома, не ў поўнай адпаведнасці са сваёй рэальнай колькасцю. Не трэба забывацца, што ні афіцыйныя ўлады, ні многія перапісчыкі не выказвалі асаблівага жадання бачыць у губернях еўрапейскай часткі імперыі, акрамя рускіх, яшчэ нейкі іншы народ і тым больш беларускі, існаванне якога ў прыродзе ставілася пад вялікае сумненне.

Прыемна здзіўляе, што разам з цэнтральнай губерняй нашага краю — Мінскай — найбольш беларускай з'яўлялася Магілёўская і ў немалой ступені Віцебская, хаця іх насельніцтва і зведвала вялікі ўплыў дзяржаўнай палітыкі русіфікацыі, знаходзілася ў больш цесных рознабаковых кантактах з жыхарамі суседніх рускіх губерняў. Відаць, заставацца беларусамі дапамагло ім частае ўжыванне ў дачыненні да Віцебшчыны і Магілёўшчыны тэрміна "беларус" у афіцыйных дакументах, краязнаўчай, этнаграфічнай літаратуры. Усё больш і больш падпадаючы пад уплыў рускай культурна-моўнай асіміляцыі, насельніцтва гэтых губерняў, аднак, не жадала адмаўляцца ад сваёй сапраўднай нацыянальнай прыналежнасці. Дзякаваць Богу, не спраўдзілася прадказанне нашага таленавітага, моцна ўлюбёнага ў свой родны край гісторыка Адама Кіркара (1819—1886; ураджэнца Клімавіцкага павета): "Беларускаму народу больш не зазвініць яго родная мова, і ён сам, як народ, прапаў". Не, не прапаў. Паводле перапісу 1897 г., у пяці беларускіх губернях на яго долю прыпадала 78,2% усяго іх насельніцтва, на яўрэяў — 13,7, рускіх і ўкраінцаў — 4,9, палякаў — 2,3%. Нягледзячы на поўнае выкараненне беларускай мовы з усіх сфераў афіцыйнага свецкага і царкоўнага жыцця, сістэмы адукацыі, 74% насельніцтва нашага краю прызнала гэтую мову за родную! Лепшага прыкладу шанавання матчынай мовы наўрад ці можна знайсці для сучасных беларусаў.

Падводзячы рысу пад усё вышэйсказанае, можна з поўнай падставай адзначыць, што ў працяглым неафіцыйным спаборніцтве шматлікіх этнонімаў нашага народа лёсам наканавана было стаць пераможцам тэрміна "беларус". І перамог ён не з ласкі дзяржавы, створанай ёю народнай адукацыі. Не садзейнічалі гэтаму ні праваслаўная царква, ні каталіцкі касцёл. Беларусамі захацеў назвацца сам народ. І гэта наша вялікая гістарычная перамога! Бо каб тады адной частцы яго гвалтам навязалі назву "рускія", а другой — "палякі", мы сёння мелі б толькі мінулае, а не сучаснае і будучае.

Пры ўсіх этнічных стратах у выніку пераходу беларусаў у рускіх і палякаў колькасць першых працягвала расці. Згодна з падлікамі нашага выдатнага мовазнаўца, акадэміка Пецярбургскай акадэміі навук Яўхіма Карскага на пачатку XX ст. на тэрыторыі Расійскай імперыі налічвалася 8,3 млн. беларусаў, і па колькасці яны ўступалі толькі рускім, палякам і ўкраінцам. Гэты вучоны капітальнай трохтомнай працай "Беларусы" (1903—1922) вельмі многае зрабіў па лепшым ўсведамленні нашым народам сваёй ролі ў гістарычным працэсе, павышэнні адказнасці перад будучымі пакаленнямі за захаванне і росквіт роднай культуры і мовы, па фарміраванні беларускай нацыянальнай самасвядомасці. Такім высокародным мэтам самаадданасці служыла не адно пакаленне апантанай беларускай нацыянальнай ідэяй інтэлігенцыі і найперш пісьменнікі, якія зрабілі жывую мову народа мовай сваіх мастацкіх твораў, перыядычных выданняў. Без усяго гэтага ён заставаўся б толькі аб'ектам, а не суб'ектам гісторыі, не дажыў бы да такіх значных падзеяў, як абвяшчэнне 25 сакавіка 1918 г. Беларускай Народнай Рэспублікай сваёй дзяржаўнай незалежнасці, стварэнне 1 студзеня 1919 г. Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Не выглядалі беларусы аморфнай этнічнай масай, калі ў снежні 1926 г. праводзіўся Першы ўсесаюзны перапіс насельніцтва. Гэта быў час здзяйснення вялікай мары беларусаў. Пасля настойлівых хадайніцтваў партыйных і савецкіх органаў БССР Масква згадзілася вярнуць ёй далучаныя ў 1919 годзе да Расійскай Федэрацыі Віцебскую, Магілёўскую (1924) і Гомельскую (1926) губерні. На хвалях такой незвычайнай радасці кожнаму беларусу ў час перапісу хацелася далучыць сябе да той нацыянальнасці, да якой ён у сапраўднасці належыў. Беларусамі прызнавалі сябе нават і тыя, хто не ведаў ці ў зносінах з людзьмі не карыстаўся сваёй роднай мовай, бо не кожны меў магчымасць авалодаць ёю. На час правядзення перапісу ў БССР пражывала 4984 тыс. чалавек, з іх 4017 тыс. беларусаў, альбо 81%. З агульнай колькасці жыхароў беларускую мову прызнала роднай 3351 тыс. чалавек, альбо 71%. У лік 3351 тыс. чалавек увайшлі і асобы іншых нацыянальнасцяў, што можа разглядацца як імкненне да інтэграцыі ў культурна-моўнае жыццё тытульнага народа БССР. А вось той факт, што людзей, якія прызналі беларускую мову роднай, было менш за агульную колькасць беларусаў, сведчыць, што далёка не ўсе яны сваю нацыянальную прыналежнасць вызначалі толькі па моўнай прыкмеце, што можа разглядацца як вельмі правільны падыход да дадзенага пытання. Беларусамі прызнавалі сябе і тыя асобы, што не валодалі роднай мовай. Такое стаўленне да вызначэння свайго этнічнага "я" можна вытлумачыць толькі істотнымі пазітыўнымі зрухамі ў фарміраванні нацыянальнай самасвядомасці беларусаў.

Вялікія хваляванні ў людзей, што былі неабыякавымі да лёсу свайго народа, выклікала падрыхтоўка да Усесаюзнага перапісу насельніцтва, што праводзіўся па стане на 15 студзеня 1959 года. Яны ведалі, што велізарную колькасць найбольш нацыянальна самасвядомых беларусаў знішчылі ў час масавых сталінскіх рэпрэсій 30-х гадоў. Нямала людзей з цвёрдымі нацыянальнымі перакананнямі пакінула Бацькаўшчыну ўлетку 1944 г., не жадаючы стаць ахвярамі савецкіх спецслужбаў за супрацоўніцтва з акупацыйнымі ўладамі. Як правіла, зусім не горшая частка людзей заўжды гіне ў змаганні са знешнім ворагам. Не была выключэннем і другая сусветная вайна. На нацыянальнае развіццё пасляваеннай Беларусі не магло не паўплываць і тое, што ў яе партыйных і савецкіх органах, у адміністрацыйна-гаспадарчым апараце, на прадпрыем-

Уж лучше бы Хасан оставался Назниной

Уже пять лет 19-летний иранский юноша пытается доказать, что он Хасан, а не Назнин. Именно тогда с согласия всей семьи местные хирурги за 5000 долларов превратили девушку Назнин в юношу. Но обретенная мечта обернулась для новоявленного Хасана заботами и бедами. Мытарства начались с хождений по всяческим ведомствам, чтобы сменить документы, удостоверяющие личность. Чиновники превратили это занятие в такие муки, что Хасан и все его семейство оставили это дело. Когда же Хасан задумал жениться, то отец невесты с позором изгнал его из дома, заявив, что его дочь выйдет замуж только за "настоящего мужчину". А тут еще в результате несчастного случая погиб его состоятельный отец, не оставивший завещания. Когда суд стал разбирать дело о распределении наследства, то Хасану было заявлено, что он ничего не получит до тех пор, пока не будет окончательно установлен его пол и он не предъявит все необходимые документы. И чиновничья карусель вновь закрутилась.

И.ВАСИЛЬЕВ.

Алкогольные шахматы

Зря все-таки полагают, будто русские — самые пьющие люди в мире. Пьют-то они, может, и поболе некоторых, но вот по части выдумки англичане им, пожалуй, еще и фору дадут. Глядите, до чего додумались: шахматная доска, на которой вместо фигур — рюмки разной формы. Перед началом партии гроссмейстеры наполняют их двумя отличающимися по цвету напитками — допустим, водкой и коньяком. "Съел" фигуру — выпей рюмочку до дна. Закуска на доске не предусмотрена. Мат неизбежен.

Трудно, конечно. Но еще сложнее придется тем, кто надумает провести сеанс одновременной игры на нескольких досках.

Так что теперь на вопрос жены: "Если ты в шахматы играл, почему же от тебя водкой разит?" — можете спокойно отвечать: "Так партнер ведь белыми играл".

Дом, который построил Пьер

"До сих пор, покупая дома и квартиры, я руководствовался здравым смыслом, видя в этом удачное финансовое вложение. Впервые я делаю сие для личного удовольствия", — сказал Пьер Карден о своем дворце-пузыре в Порт-ля-Галер, на юге Франции.

Рассказывают, что одинокий турист, невзначай сбившийся с дороги, увидел в лунном свете это таинственное круглое сооружение с окнами, похожими на иллюминаторы, и бросился прочь в полной уверенности, что наткнулся на летающую тарелку. И только потом узнал, что ночное видение было не инопланетным кораблем, а любимым домом известного французского кутюрье Пьера Кардена.

Этот дом, похожий на огромный пузырь, вышедший из мастерской стеклодува, обычный человек не назвал бы уютным. Но мэтр высокой моды уверяет, что чувствует себя там комфортнее, чем в своей нью-йоркской студии и венецианском палаццо. Он убежден, что ломаные линии нарушают гармонию, а плавные — умиротворяют. Поэтому в его доме в Порт-ля-Галер нет ни одного острого угла. Круглые комнаты со сводчатыми потолками перетекают одна в другую, соединяясь в лабиринт. Заканчивается он обращенным к морскому заливу амфитеатром, где летом и зимой так славно припекает солнышко. Это жилище для приятного неспешного существования, для творчества и отдыха. Впрочем, говорят, что Пьер Карден никогда не отдыхает. Лучшие идеи приходят к нему ночью. Лежа с закрытыми глазами, он придумывает новые силуэты, потом поднимается, включает свет, берет карандаш и делает набросок. Кто знает, может быть, свой необычный дом-пузырь французский кутюрье тоже увидел во сне?

ООН: "Международный билль о правах человека"

Центр по изучению ООН, который работает в рамках проекта "Создание Центра по изучению ООН" ПРООН (Программа Развития ООН) в Республике Беларусь, осуществил репринтное издание брошюры ООН "Международный билль о правах человека". Брошюра содержит тексты Всеобщей декларации прав человека, Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах, Международного пакта о гражданских и политических правах и двух факультативных протоколов к нему: первый — о возможности подачи индивидуальных жалоб в Комитет по правам человека и второй, направленный на отмену смертной казни. Как известно, Республика Беларусь является участником обоих пактов, а также признает право своих граждан подавать жалобы в Комитет по правам человека. В ближайшее время брошюра поступит в библиотеки и высшие учебные заведения республики. Кроме того, желающие могут получить ее бесплатно, обратившись непосредственно в Центр по изучению ООН по адресу: **Минск, ул.Академическая, 25 (станция метро "Академия наук"), ком. 406, телефон 284-00-13.**

Прогноз

"Новая страна, новая Конституция и Ельцин еще на пять лет"

По мнению лидера ЛДПР Владимира Жириновского, Борис Ельцин попытается сохранить за собой президентский пост еще на пять лет после 2000 года.

"Он хочет остаться, а наши врачи хорошие", — заявил Жириновский в интервью испанской газете "Вангуардиа", передает агентство "Интерфакс".

Лидер ЛДПР полагает, что летом нынешнего года произойдет объединение России с Беларусью, что позволит главе российского государства баллотироваться в президенты союзной страны.

По его прогнозу, к 1 января 2000 года Б.Ельцин проведет референдум на тему: "Хотите ли вы снова иметь великую страну?". И народ ответит: "Да, хотим". Новая страна, новая Конституция и Ельцин еще на пять лет", — утверждает Жириновский.

Он вновь высказал предположение о том, что нынешнее заболевание Ельцина является тонким политическим ходом, цель которого — "обмануть своих противников, вызвать ложные шаги и лучше разобраться в будущих конфликтах".

Жириновский не видит причин думать, что Б.Ельцин в тяжелом состоянии. "У него пружина на 5 или 7 лет", — утверждает лидер ЛДПР. Оценивая шансы своих конкурентов на предстоящих выборах президента в 2000 году, В.Жириновский выдвинул гипотезу о неизбежном и скором падении столичного мэра Юрия Лужкова.

"Я спокоен... Лужкова свалят в мае — июне. Продемонстрируют каналы, по которым криминальные структуры переводят деньги правительству Москвы, и вместо того чтобы направиться к президентскому посту, Лужков отправится в Лефортово и Бутырку...", — уверяет Жириновский.

Красноярский губернатор Александр Лебедь, по выражению лидера ЛДПР, "иссяк". "Он не смог ничего сделать в Красноярске, и я не думаю, что он продержится хотя бы год", — считает Жириновский. Столь же уверенно он прогнозирует провал кандидата от коммунистов, которые, по его словам, расколоты, а также "лжереформаторов: Чубайса, Явлинского, Кириенко, Немцова и Гайдара". "Чубайс, Явлинский, Кириенко, Немцов и Гайдар идут на помойку. Народ их ненавидит. Он любит только нас, демократов и патриотов", — убежден Жириновский.

Он дает самые нелицеприятные характеристики потенциальным участникам президентской кампании 2000 года. В частности, об интеллектуальных способностях лидера КПРФ Жириновский отозвался так: "Посмотрите на лицо Зюганова, это орангутанг! Это лицо скрывает десять поколений генетических идиотов...".

Примерно такие же эмоции вызывает у Жириновского внешность Лебедя: "Что отражает лицо Лебедя? Тюрьму. Это то место, где он должен бы находиться. Лицо тюремщика, ужасное, отвратительное".

Корова, которая смеется

Кто не знает смеющуюся корову, нарисованную на этикетке плавленого сыра? Этот персонаж знаком во Франции каждому ребенку. Корова родилась в горах Юры много лет назад. Но и сегодня она все такая же грациозная и аппетитная...

В свои семьдесят семь она все так же привлекательна. Она — настоящая живая легенда. Однако речь пойдет не о кинозвезде, а... о королеве холодильников. Она широко популярна под именем "смеющейся коровы". И веселится она недаром. Ее дела идут просто отлично.

История началась со старинного швейцарского рецепта пасты из двух сортов сыра — гауды и грюйера, которую намазывали на хлеб. В 1921 году потомственный сыровар Леон Бель решает использовать этот рецепт для фабричного изготовления нового продукта. В 1926 году он построил суперсовременный по тем временам завод, на котором выпускалось 20 тонн сыра в день. Перед искусным сыроваром стояла непростая задача: убедить матерей семейств покупать его находку. Задолго до королей современного маркетинга Бель понял, что путь к сердцу матери лежит через сердце ребенка и что сначала нужно завоевать славу на переменках в школе, а уж затем родители сдадутся сами. Леон Бель вспомнил о своем друге Бенжамине Рабье, художнике комиксов, героями которых были животные. С ним он познакомился во время первой мировой войны. Бель предлагает художнику нарисовать на обертке для плавленых сырков симпатичное домашнее животное, ассоциирующееся с домашним теплом. Так и появилась кокетливая "смеющаяся корова" с серьгами в ушах, которую невозможно не заметить. Но на этом новшества не закончились. Внутри круглой коробки веером располагаются треугольные сырки, каждый в своей обертке! Настоящий рай для коллекционеров изображений животных, известных артистов и др.! Поистине Леон Бель обладал коммерческим талантом!

В 1937 году Бель передает бразды правления заводом своему зятю Роберту Фьеве, который также оказался прекрасным специалистом. Он успешно продолжает семейную традицию. Фьеве организует крупные рекламные кампании и экспортирует свою продукцию в Бельгию, Англию (там "смеющаяся корова" становится "The laughing Cow") и Испанию... "Смеющаяся корова" оказалась настоящей спортсменкой. Она принимает участие в велосипедной гонке "Тур де Франс", где ее можно увидеть на каждом этапе соревнований на особом прилавке. Существует и детская радиопередача под названием "Смеющаяся корова в стране животных". А начиная с 50-х годов, ее можно встретить в школе на обложке тетради, на промокашке и других письменных принадлежностях.

В 60-е годы рисунок перенес легкую омолаживающую операцию: он становится более простым. И по сей день "смеющаяся корова" просто неотразима, она стоит на первом месте среди самых популярных продуктов питания. По телевизору идет рекламный ролик под девизом "Каждый человек должен смеяться хотя бы один раз в день". Как с этим не согласиться?

"Смеющаяся корова" является основным продуктом, выпускаемым на 21 сырном заводе Беля по всему миру. Она представляет примерно 50% объема продаж и прогрессирует из расчета 6—7% в год. Ее маленькие друзья, плавленые сырки Кири, Бомбель и Бабибель, ничуть не помешали ее восхождению. Сегодня она готовится к завоеванию восточноевропейских стран. После США, Марокко, арабских стран и Вьетнама она появилась в Польше. В странах же Дальнего Востока "смеющаяся корова" столкнулась с настоящей проблемой: отсутствием хлеба. Ее ведь нужно на что-то намазывать! Но не стоит сомневаться: "смеющаяся корова" и здесь найдет выход. Например, экспортировать не только плавленые сырки, но вместе с ними и свою старую подружку Даму Тартинку!

Сильви БЮЛЛО.

(Материал подготовлен при содействии Посольства Франции в Беларуси.)

Азербайджан

Алиев распорядился прекратить уголовное дело в отношении экс-президента Эльчибея

Президент Азербайджана Гейдар Алиев распорядился о прекращении уголовного дела в отношении экс-президента страны, лидера оппозиционного Народного фронта Азербайджана Абульфаза Эльчибея.

Уголовное дело против А.Эльчибея было возбуждено после того, как экс-президент 6 ноября 1998 года заявил о причастности Г.Алиева в его бытность членом Политбюро ЦК КПСС к созданию структур Курдской рабочей партии на территории Турции.

Для нынешнего руководства Азербайджана, взявшего курс на всемерное укрепление связей с Анкарой, правота такого рода заявлений А.Эльчибея означала бы, что Г.Алиев фактически поддерживал в свое время организацию, которая ныне в Турции считается террористической и сепаратистской и запрещена.

Минюст Азербайджана расценил заявление А.Эльчибея как оскорбительное для чести и достоинства президента Г.Алиева.

Уголовное дело было возбуждено 11 ноября 1998 года. Судебный процесс над А.Эльчибеем начался чуть более двух недель назад в одном из районных судов Баку.

Как сообщили "Интерфаксу" в пресс-службе президента, Г.Алиев, ознакомившись с материалами, распорядился прекратить уголовное дело в отношении А.Эльчибея.

Вместе с тем он заявил, что утверждения А.Эльчибея о причастности Г.Алиева к созданию структур ПКК на территории Турции не соответствуют действительности и не основываются ни на одном факте.

Непаўторныя пейзажы Літвы

Сёння літоўцы адзначаюць сваё нацыянальнае свята — Дзень аднаўлення незалежнасці сваёй краіны

Прыгожая Літва. Такія непаўторныя цудоўныя пейзажы можна ўбачыць, бадай, толькі тут. Яны і натхнілі вядомага фотамайстра Юазаса Поліса на творчую працу. Яго фота выстаўляліся ў многіх гарадах былога Савецкага Саюза, у Германіі. Яны былі выкарыстаны і пры афармленні выстаў СССР на Лейпцыгскім кірмашы, у Японіі.

Сёння мы даём магчымасць чытачам "Народнай волі" пазнаёміцца з некаторымі фотаработамі знакамітага майстра. Яны дазваляюць адчуць подых зялёных літоўскіх палёў і блакітных азёр, убачыць мазаіку новай вясны Літвы.

На здымках: *ансамбль старадаўняга Вільнюскага універсітэта; Тракайскі гісторыка-ландшафтны заказнік і замак на востраве, які ў XV стагоддзі быў рэзідэнцыяй літоўскіх князёў.*

Узбекистан

Ислам Каримов наградил таможенников, задержавших крупную партию наркотиков

Президент Узбекистана Ислам Каримов наградил группу особо отличившихся работников Государственного таможенного комитета республики.

Как сообщила пресс-служба аппарата главы государства, наград удостоены работники Таможенного управления Сурхандарьинской области, проявившие смелость и отвагу в предотвращении контрабандного вывоза крупной партии наркотиков за пределы республики.

Всем сотрудникам, участвовавшим в этой операции, досрочно присвоены очередные звания и вручены денежные премии.

Партия наркотиков более 715 кг была задержана таможенниками Узбекистана в конце января на границе с Таджикистаном. Три водителя, граждане Таджикистана, на грузовой автомашине КамАЗ транзитом через территорию Узбекистана везли восемь тонн лимонов в российский город Красноярск. В коробках между лимонами таможенники обнаружили тщательно упакованные наркотические вещества — почти 51 кг героина, более 591 кг опия, 73,5 кг гашиша.

Всего за прошлый год таможенники Узбекистана задержали около тонны наркотических веществ.

ствах і ўстановах працавала багата людзей, камандзіраваных з іншых саюзных рэспублік, што на яе тэрыторыі дыслакавалася шмат войск. Усё гэта не магло не паўплываць на выніку перапісу. Але ў цэлым яны аказаліся даволі суцяшальнымі: удзельная вага беларусаў у агульнай колькасці жыхароў рэспублікі засталася на ўзроўні 1926 г. Цяпер ужо на другім месцы па колькасці знаходзіліся не яўрэі, а рускія.

Практычна аніякіх зменаў не адбылося ў велічыні ўдзельнай вагі беларусаў сярод жыхароў сваёй рэспублікі і на час перапісу 1970 г., які праводзіўся па стане на 15 студзеня. Вось толькі працэнт беларусаў, што валодалі і прызналі сваю мову роднай, прыкметна зменшыўся. Гэта з'явілася вынікам "навуковай" палітыкі КПСС па зліцці культур і моваў савецкіх народаў, якую з найбольшай актыўнасцю і паслядоўнасцю праводзілі партыйныя і дзяржаўныя органы БССР. Яны нават і паўкроку не зрабілі для ўвядзення беларускай мовы ў педагагічны працэс вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установ, затое ўсяляк садзейнічалі органам народнай асветы, дырэктарам беларускіх агульнаадукацыйных школ у тым, каб пераводзіць іх у рускія, вызваляць дзяцей ад вывучэння беларускай мовы ў якасці звычайнага школьнага прадмета. У выніку прэстыжнасць яе рэзка знізілася ў асяроддзі карэннага насельніцтва і ўсіх нацыянальных меншасцяў БССР. Не бачылі патрэбы трымацца роднай мовы і беларусы, што апынуліся ў іншых саюзных рэспубліках. У цэлым па СССР толькі 80,6% беларусаў прызналі сваю мову роднай. У многіх жа народаў такі паказчык складаў 95—98%. Толькі ва ўкраінцаў ён быў ніжэйшым і раўняўся 85,7%, што можа тлумачыцца больш хуткай асіміляцыяй славянскіх народаў у параўнанні з іншымі ва ўмовах панавання ў поліэтнічнай краіне рускай культуры і мовы.

Заняцце Беларуссю сярод усіх саюзных рэспублік крайне непрэстыжнага апошняга месца па такім лёсавызначальным паказчыку, як прызнанне карэнным насельніцтвам сваёй мовы за родную, павінна было б падштурхнуць яе высокія партыйныя і дзяржаўныя органы, кіраўнікоў народнай адукацыі, вучоных — педагогаў, філолагаў — да высвятлення прычын такой архінегатыўнай з'явы і тэрміновага пошуку рэальных шляхоў для яе пераадолення. На вялікі жаль, ніхто з іх не ўзяўся за вырашэнне гэтай адначасова і актуальнай, і вельмі няпростай праблемы. У друку не раз даводзілася чытаць крытычныя заўвагі на адрас тагачаснага першага сакратара ЦК КПБ Пятра Машэрава як палітычнага дзеяча. І тут нічога дзіўнага няма, бо ў людзей, нават самага таленавітага дзяржаўнага мужа, палітыка можна знайсці нямала промахаў і памылак. Я ж бачу самую вялікую памылку ў яго дзейнасці — гэта непрыняцце аніякіх захадаў супраць рускай культурна-моўнай асіміляцыі. У іншых рэспубліках такія захады адкрыта, мэтанакіравана рабіліся. І Масква ні ў адной з першых партыйных асобаў саюзных рэспублік не зняла за гэта галавы. Не той ужо быў час. У нас жа высокія партыйныя і дзяржаўныя чыноўнікі, адданыя ім вучоныя-гуманітарыі глядзелі на асіміляцыю беларусаў як на натуральны, заканамерны прагрэсіўны працэс, як на першачарговую ўмову ўваходжання іх у светлае камуністычнае грамадства, у якім на першым часе ўсе яго моўныя патрэбы будзе выконваць руская мова як адна з самых распаўсюджаных у СССР. Таму атрыманыя ад правядзення ў 1970 г. вынікі не сталі ў нас прадметам узважанага аналізу.

Жыццё, як і раней, працягвала рухацца па добра ўезджанай чужой каляіне. Занесены ўсёй сістэмай народнай адукацыі дамоклаў меч над будучым беларускай нацыі не завіснуў у паветры. Пад яго магутнымі і бязлітаснымі ўдарамі сярод маладых пакаленняў беларусаў станавілася ўсё менш і менш асобаў, што з'яўляліся б актыўнымі, свядомымі носьбітамі сваёй прыроднай культуры і мовы. З прычыны чыста біялагічнага парадку такіх носьбітаў паменела і сярод беларусаў сталага веку.

Чарговы ўсесаюзны перапіс насельніцтва, які праводзіўся па стане на 17 студзеня 1979 г., выявіў далейшую, яшчэ больш небяспечную дэнацыяналізацыю нашага народа. З усіх беларусаў, якія жылі ў СССР, толькі 74,2% заявілі, што лічаць мову сваіх бацькоў за родную. Такой страты моўнага капіталу не дапусціў ні адзін з народаў, імёнамі якіх называліся саюзныя рэспублікі. Па гэтым паказчыку беларусы былі намнога бліжэй да тытульных народаў аўтаномных рэспублік, краёў і абласцей.

Яшчэ мацней інтэграваліся, проста зрасліся беларусы з гэтай групай народаў, якія паводле свайго палітычнага статусу лічыліся на адзін парадак ніжэй за карэнных жыхароў саюзных рэспублік падчас апошняга ўсесаюзнага перапісу насельніцтва, які прыпаў на 12 студзеня 1989 года. На гэты раз ужо істотна знізілася і ўдзельная вага беларусаў у агульнай колькасці жыхароў БССР: 77,9%. Затое за перыяд паміж гэтымі двума апошнімі перапісамі доля рускіх вырасла з 10,4 да 13,2%. І адбылося гэта не ў выніку міграцыйных працэсаў, а пераважна з прычыны таго, што многія беларусы, авалодаўшы рускай мовай праз страту роднай, глядзелі на сябе больш як на рускіх, чым беларусаў. Такой этнічнай метамарфозе значнай часткі беларусаў асабліва пасадзейнічала дзейнасць шырокай сеткі ўстаноў адукацыі, культуры і навукі, адарваных ад карэнных нацыянальных інтарэсаў нашага краю. Падобныя ўстановы больш адпавядалі рускаму, чым беларускаму духу. Яны добра дапамаглі многім беларусам адарвацца ад свайго і прыстаць да чужога берага. Сярод іх яшчэ больш вырасла доля тых, хто рускую мову прызнаў за родную, адмовіўшыся назваць такой сваю родную, бо ва ўсіх тыпах навучальных устаноў, якія ім удалося прайсці, і слова беларускага не чулі.

Становішча з роднай мовай беларусаў пачало мяняцца да лепшага толькі пасля таго, як у ліпені 1990 г. наша рэспубліка абвясціла пра сваю дзяржаўную незалежнасць і прыняла шэраг важных нарматыўных актаў адраджэнскага характару. Аднак у сярэдзіне 90-х гадоў пэўным палітычным колам удалося затармазіць гэты прагрэсіўны працэс і практычна вярнуцца да былой палітыкі дэнацыяналізацыі беларускага народа ў яе традыцыйнай форме — русіфікацыі. Думаць, што гэта не паўплывае на вынікі праводзімага зараз перапісу насельніцтва Рэспублікі Беларусь, значыла б дапускаць вялікую памылку. Несумненна, у некаторай часткі недастаткова адукаваных у нацыянальна-моўным пытанні беларусаў пад уплывам неаднаразовых заяў высокіх дзяржаўных асобаў, што на беларускай мове нельга гаварыць пра сур'ёзныя рэчы, можа і сапраўды скласціся да яе негатыўнае стаўленне, і па гэтай прычыне за родную мову будзе прызнана руская, што пацягне за сабой і замену прыроднай беларускай нацыянальнасці на неадпаведную ісціне — рускую. Такім беларусам хацелася б дапамагчы разабрацца ў падобнага роду зусім няпростай сітуацыі і з поўнай адказнасцю заявіць, што мова, пры ўсёй яе першаважнасці, не ёсць той адзіны крытэрый, па якім толькі і можна аднесці чалавека да той ці іншай канкрэтнай нацыянальнасці. Каб усё гэта было так, дык сёння англічане па колькасці ўшчыльную наблізіліся б да кітайцаў.

Трэба ўсім і кожнаму з нас цвёрда зразумець, што ва ўмовах хранічнай асіміляцыі беларусаў, якая заўсёды праяўлялася ў форме паланізацыі і русіфікацыі, моўны фактар ніколі не мог адыгрываць вырашальнай ролі ў вызначэнні іх этнічнай прыналежнасці. Удумаемся ў тое, што пісаў рускі гісторык І.Філевіч, якому была вельмі добра вядома моўная сітуацыя канца XIX ст. на беларуска-польскім памежжы: "Ход жыцця і гісторыя да такой ступені ўскладнілі тут племянныя адносіны, што звычайная і наогул несумненна найбольш верная мерка вызначэння народнасці — мова — аказваецца тут не зусім прыдатнай". І сёння мова можа аказацца таксама непрыдатнай пры вызначэнні нацыянальнай прыналежнасці для многіх з тых беларусаў, што жывуць у гарадах альбо на тэрыторыі, што блізка прылягае да дзяржаўнай мяжы з Расійскай Федэрацыяй, бо ступень русіфікацыі такой катэгорыі нашых супляменнікаў намнога вышэй, чым народа ў цэлым.

Акрамя невалодання роднай мовай, пэўную частку беларусаў падштурхоўвае падацца ў рускія шырокае распаўсюджванне праз сродкі масавай інфармацыі з дапамогай навукоўцаў, высокага рангу палітыкаў, грамадскіх і культурных дзеячаў міфу аб тым, што нібыта паміж гэтымі двума славянскімі народамі не існуе аніякай розніцы, што ўсе яны быццам ёсць рускія, толькі з невялікімі адрозненнямі ў мове. Апошнім жа часам яшчэ з'явіліся вартыя смеху сцвярджэнні, што "трасянка", на якой разам з простым людам размаўляе значная частка інтэлігенцыі, дзяржаўных мужоў, ёсць пераходны варыянт да сапраўднай рускай. Такія плёткі распаўсюджваюцца, несумненна, дзеля таго, каб аблегчыць і апраўдаць працэс інкарпарацыі Беларусі ў Расію.

У сённяшняй сітуацыі зусім няма ніякай гарантыі, што ў склад тых, хто праводзіць перапіс, не ўключаны асобы, якія пры выкананні гэтага надзвычай адказнага абавязку ставяць сабе за мэту ўсяляк дамагацца таго, каб беларусы не лічылі сваю мову роднай і запісваліся рускімі. Гэта ў руках палітыкаў з'явіцца лішнім козырам, каб свабодна пайсці на падрыў дзяржаўнага суверэнітэту нашай краіны, аддаць яе ў поўную залежнасць Расіі ў надзеі, што там яны здабудуць сабе яшчэ больш вялікія і прэстыжныя пасады.

А вось каб нацыянальна-дзяржаўнае жыццё нашай краіны раней і цяпер ішло ў адваротным напрамку, з году ў год станавілася яна ўсё больш незалежнай, такі фактар мог бы вельмі станоўча паўплываць на выніку перапісу насельніцтва. Не сумняваюся, што калі б не ўсе, дык пераважная большасць рускамоўных беларусаў, якія здрадзілі сваёй нацыянальнасці, вярнуліся б пад яе крыло, просячы даравання за колішні блуд. І ўсё ж, думаю, нельга цалкам выключаць станоўчыя ўплывы на нацыянальную самасвядомасць беларусаў нават таго сімвалічнага дзяржаўнага суверэнітэту, які сёння ім гарантуецца нашымі скіраванымі на Расію палітыкамі. Мала хто думаў, што падпісаннем з ёю шэрага дакументаў на палітычнае аб'яднанне будзе выкліканы такі вялікі непакой у шырокіх пластах беларускага народа за захаванне дзяржаўнага суверэнітэту сваёй краіны. Скрозь пачалі стварацца рознага роду грамадскія рухі ў яго абарону, прычым і сярод найбольш зрусіфікаванай часткі насельніцтва ўсходняй часткі Беларусі. Усё гэта дае падставы меркаваць, што здабыты беларусамі ў ліпені 1990 г. дзяржаўны суверэнітэт для любай Бацькаўшчыны будзе перашкодай для многіх з іх без дай прычыны здраджваць сваёй нацыянальнасці і пераходзіць у рускія, называць роднай іх мову. Цалкам дапускаю, што, можа, акурат усталяваны ад 1696 г. жорсткі прыгнёт над беларускай мовай з боку суседніх славянскіх дзяржаў і яе сённяшні прыгонніцкі стан, за што трэба "дзякаваць" уласнаму ўраду, і падштурхне нас, беларусаў, на злосць усім д'яблам, назваць роднай гэтую пакрыўджаную чужымі і сваёй уладамі мову, а не якую-небудзь іншую, у якой ёсць дзесьці свае прыродныя носьбіты і гаспадары.

У інтарэсах нашай агульнанацыянальнай справы будзе адмова беларусаў падчас перапісу гэтага года ад аднясення сябе да ўсялякіх племянных старажытных рэгіянальных назваў: крывічы, яцвягі, русіны, русічы, палешукі, ліцвіны і г.д. Пэўная небяспека ў гэтым існуе, бо апошнім часам у перыядычным друку з'явілася нямала публікацый, у якіх абгрунтоўвалася алагічнасць этноніма "беларус", навязанасць яго нам імперскай Расіяй у мэтах хутчэйшай русіфікацыі. Цалкам не адмаўляючы гэтага фактару, усё ж нельга прызнаць, што апошнія прыкладна паўтара стагоддзя мы жылі і развіваліся пад назвай "беларусы". Тэрмін "беларус" стаў складовай часткай нашых першых нацыянальна-дзяржаўных фарміраванняў XX ст. — Беларускай Народнай Рэспублікі, Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, увайшоў у назву створанай у ліпені 1990 г. незалежнай дзяржавы — Рэспублікі Беларусь. Сённяшнімі спробамі замяніць этнонім "беларус" нейкім іншым словам мы толькі паспрыялі б тым антынацыянальным сілам краіны, якія не бачаць у беларусах самабытнага народа, ставяць паміж імі і рускімі знак роўнасці, з чаго карысць маюць толькі апошнія, а не першыя. Называючы беларусаў рускімі, мы ніколькі не пасадзейнічаем апошнім дзякуючы іх менталітэту, высокай нацыянальнай самасвядомасці стаць хоць трохі беларусамі. А вось калі беларусам з іх крайне дэфармаванай нацыянальнай самасвядомасцю, масавай адарванасцю ад прыроднай культуры і мовы ўбіць у галаву, што яны ёсць рускія, на практыцы абавязкова давядзецца сутыкнуцца са шматлікімі фактамі залічэння сябе да гэтага народа, нацыянальна-духоўныя стандарты якога так трывала замацаваліся на нашай зямлі, сталі нормай для значнай часткі яе карэннага насельніцтва. І тым не менш я не выключаю, што калісьці могуць узнікнуць умовы для перагляду саманазвы нашага народа, але толькі не сёння, бо не тыя ў яго гістарычная памяць, нацыянальная самасвядомасць, пазіцыі народнай адукацыі, культуры і мовы.

На час гэтага перапісу наўрад ці захочуць запісвацца ў рускія рускамоўныя палякі, украінцы, яўрэі. Тыя пазітыўныя перамены, якія адбываюцца ў краінах-метраполіях гэтых этнічных супольнасцяў Беларусі, вельмі паспрыялі росту іх нацыянальнай самасвядомасці. Не павінны адмовіцца ад сваёй нацыянальнасці нават і пры страце роднай мовы асобы, гістарычная радзіма якіх знаходзіцца ў краінах Балтыі, Закаўказзя, Сярэдняй Азіі, Казахстана. Сцвярджаю гэта зыходзячы з уласцівага сёння ўсім народам свету нацыянальнага абуджэння, якое, на вялікі жаль, бачком абыходзіць толькі нас, беларусаў.

Зусім рэальна, што ў час перапісу насельніцтва 1999 г. да сваёй этнічнай супольнасці вернецца тая частка беларускіх татараў, якая з прычыны страты роднай мовы і пераходу на беларускую ці рускую мовы стала сябе залічваць да беларусаў альбо рускіх. Зараз у татараў Беларусі дзякуючы шырока разгорнутаму руху за нацыянальна-культурнае адраджэнне назіраецца зусім рэальны ў такіх умовах рост этнічнай самасвядомасці, што не можа не паўплываць на вызначэнне імі сваёй нацыянальнай прыналежнасці. Такое можа назірацца нават і ў дарослых дзяцей, народжаных у змешаных татарскіх сем'ях, асабліва калі адзін з іх бацькоў належыць да прадстаўнікоў некарэннага насельніцтва Беларусі.

Перапісы насельніцтва заўжды былі і застаюцца вельмі важкай дзяржаўнай, агульнанароднай падзеяй. Таму не раз здаралася, што дзеля дасягнення пэўных мэтаў свядома дапускаліся сур'ёзныя парушэнні з боку перапісчыкаў ці ўжо на заключным этапе пры падвядзенні вынікаў. Каб ухіліцца ад гэтага, зменшыць усялякага роду фальсіфікацыі, трэба павысіць пільнасць грамадскіх арганізацый, неафіцыйных сродкаў масавай інфармацыі, усіх грамадзян у ходзе перапіснай кампаніі.

Нявыдуманыя гісторыі

Семачкі

Я сустрэў свайго знаёмага ля ўвахода на Камароўскі рынак. Ён стаяў, адвярнуўшыся да сцяны, і высыпаў з кішэні ў поліэтыленавы мяшэчак семачкі. Я, мабыць, не звярнуў бы на яго ўвагі, але ён азірнуўся, і нашы вочы сустрэліся. Ён расхваляваўся ад нечаканасці і, як мне здалося, трохі разгубіўся.

— Ты, мабыць, забаўляешся семачкамі, седзячы на печы? — смеючыся, спытаў я яго. — Добры занятак у такія маразы.

Ён адказаў не адразу, а яшчэ болей усхваляваўся, быццам яго засталі на месцы злачынства.

— Не, гэтае зерне я сам ніколі ў рот не бяру. Гэта харч для сінічак...

Я трохі падзівіўся на яго хобі. А ён, быццам апраўдваючыся, заўважыў: "Вельмі шкада птушак. Ад холаду і ад голаду могуць памерці... Мы калісьці з жонкай куплялі ім на зіму кіло пятнаццаць. Але жонкі цяпер няма, я застаўся адзін. Пенсія невялічкая. Я магу купіць зараз толькі адно кіло семачак. А гэта больш за сто тысяч...".

Ён цяжка ўздыхнуў і сарамліва прызнаўся: "Скажу табе па сакрэце. Хаджу па рынку каля прылаўкаў з семачкамі, бяру ў жменьку, быццам бы паспытаць, а сам, непрыкметна ад прадаўцоў, кладу іх у кішэню. Але мяне ўжо прыкмецілі і гыркаюць — кладзі, дзед, на месца, бо яшчэ абажрэшся!".

"Спрабаваў спачатку прасіць, як жабрак, але хтосьці дасць, а хтосьці і не... Яшчэ прагоняць... Птахі прывыклі да маёй кармушкі, падлятаюць і, калі бачаць, што там нічога няма, дзяўбуць па шыбе. Хочуць есці, а даць няма чаго... Душа не вытрымлівае... Сёння паехаў на рынак і трохі назбіраў, хай парадуюцца", — прагаварыў ён і ўсміхнуўся.

Мне хацелася сказаць яму, што гэта падобна на дробны крадзёж, але прамаўчаў. Калісьці ён працаваў на заводзе інжынерам і карыстаўся павагай, а цяпер вось...

Ён нібы прачытаў мае думкі.

— Ты не асуджай мяне за мой учынак. Таргашы не збяднеюць, я ж не дзеля сябе. Пенсія, як ты ведаеш, у нас мізэрная, ніяк не звядзеш канцы з канцамі. Уладзе да нас, старпёраў, — прабач за гэтае слова, — справы няма. Для іх будзе лепш, каб мы хутчэй аддалі канцы, мабыць, тады за наш лік і эканоміку ўладкуюць.

Мы цяпер перажываем самы вялікі росквіт заняпаду эканомікі. Цэны скачуць з дня ў дзень, як той спявак Кіркораў па сцэне...

— Ну, можа, гэта толькі часова, — падбадзёрыў я свайго субяседніка. — А можа быць, дажывём да лепшага.

Але мой знаёмы не ўнімаўся: "Хутчэй певень яйкі пачне несці, чым наша жыццё палепшае. Адны толькі абяцанкі чуем ад улады. Занадта нас перакармілі хлуснёй...".

— А сын табе не дапамагае? — асцярожна спытаў я яго.

Ён зірнуў на мяне як на іншапланецяніна: "Ты што, не ведаеш, якое становішча ў Расіі? Які толькі дурань глядзіць у яе бок?".

— Калі была жывая мая жонка, мы самі пасылалі яму невялічкую пасылку з салам і са згушчонкай. А зараз ён і на пісьмы не адгукаецца. Можа, памёр з галадухі... — гаварыў мой знаёмы з абурэннем.

Раптам яго твар збялеў, шчокі адразу неяк запалі. Ён сунуў руку за пазуху і спалохана вымавіў: "Валідол забыўся ўзяць... З сэрцам нешта дрэнна стала...".

Ён пахіснуўся і, калі б я не падтрымаў, то ўпаў бы на зямлю. Я адразу зразумеў, што справа сур'ёзная. Убачыўшы маладога хлопца, папрасіў яго дапамагчы мне ўвесці майго знаёмага ў памяшканне. Хлопец аказаўся ўважлівым і сказаў: "Я пабягу да адміністрацыі рынку, хай паклічуць "хуткую дапамогу".

Мой знаёмы сядзеў, прыхіліўшыся да сцяны, апусціўшы галаву ўніз і трымаўся рукой за сэрца. Людзі, якія то ўваходзілі ў памяшканне рынку, то выходзілі з яго, моўчкі паглядалі ў наш бок. Перахапіўшы пажылую жанчыну, я спытаў, можа, яна мае валідол. Кабета дастала з сумачкі таблетку і дала яе мне. Хворы паклаў яе ў рот. Я адчуваў сябе нярвова, дапытваўся, ці не палепшала яму. Але ён нічога не адказваў. Нарэшце з'явіліся двое ў белых халатах. Яны агледзелі яго і асцярожна павялі да сваёй машыны.

— Трымайся, дружа, усё абыдзецца, — супакойваў я яго. Ён вінавата кіўнуў мне галавой, і "хуткая" ад'ехала.

Крыху пастаяўшы, я павярнуўся да рынку. На выступе сцяны ляжаў поліэтыленавы мяшэчак, з якога паволі сыпаліся семачкі. Іх прагна дзяўблі галубы.

Уладзімір СВЯТЛОЎ.

"Всэм клёшникам, каво задэржытэ, выпарэм клинння!.."

Такое суровае папярэджанне ад каменданта крэпасці Кранштат капітана першага ранга Кацадзе я пачуў у 1947 годзе на інструктажы ў камендатуры, куды з таварышам, такім жа маладым матросам, як і сам, мы завіталі ў ролі патрульных — па абавязку службы, у нарад. Патрульных, уключаючы афіцэраў, набралася чалавек трыццаць. Утрох з маладым лейтэнанцікам мы павінны былі з раніцы да вечара сачыць за парадкам на адной з цэнтральных і ажыўленых вуліц горада. Дзень быў выхадны, па тратуарах групкамі па два-тры чалавекі праходжваліся ў старанна адпрасаваным абмундзіраванні і начышчаных да бляску хромавых чаравіках матросы, некаторыя ўжо былі на падпітку.

Аб якіх жа клінннях гаварыў на інструктажы пасланец сонечнай Грузіі Кацадзе з даволі адметным моўным акцэнтам? А вось якіх. Бывалыя матросы, асабліва з тых, што зведалі за гады вайны і штормы, і жорсткія баі з нямецкімі "крыгсмарынэ" на прасторах Балтыкі і яшчэ працягвалі несці службу па волі Вярхоўнага галоўнакамандуючага, не прызнавалі стандартнай шырыні суконных матросскіх штаноў — 22 сантыметры. Любілі, выйшаўшы ў горад на ўвальненне, пашпацыраваць у клёшах шырынёй у 35 сантыметраў. Для гэтага трэба было папярэдне зайсці ў Дом быту — там швачка за невялікі ганарар са свайго матэрыялу ўстаўляла ў штаніны, знізу да каленяў, кліны. Такі нязначны "рамонт" увогуле не псаваў элегатнасці марской формы, быў да спадобы гарадскім прыгажуням.

Але "клёшнікаў" не ўзлюбіў капітан першага ранга Кацадзе — чалавек імпульсіўны, гарачы, вельмі патрабавальны ва ўсім, што тычылася формы адзення матросаў. Яны яго пабойваліся. Чуў не раз ад сваіх сяброў па службе, што Кацадзе мог даць пяць сутак гаўптвахты таму матросу, якога ён сустракаў на вуліцы з ненадраенай да бляску бляхай на папрузе і гузікамі на бушлаце. І на тым інструктажы ў камендатуры ён даў наказ афіцэрам-патрульным: затрымліваць "жорыкаў" у шырокіх клёшах і прыводзіць да яго. Там ім выдавалі нажніцы і загадвалі выразваць ушытыя кліны, а каб матросу не сорамна было вяртацца на карабель у непадабаючым выглядзе, давалі іголку з ніткай — зашыць разрэз.

Тым не менш мода на шырокія ("шырэй Фінскага заліву", як жартавалі матросы) штаніны не адмерла, ды і не кожны патрульны афіцэр падзяляў погляды суровага каменданта. Захацелася аднойчы і мне адчуць сябе гэткім "марскім воўкам" у шырокіх клёшах. Іду аднойчы па вуліцы па ўвальненні, а насустрач — патруль. Афіцэр, бачу, утаропіў вочы на мае штаны. "Пройдемте в комендатуру", — суха сказаў ён. Давялося і мне зашываць разрэзы... белымі ніткамі, бо чорных не знайшлося. Аблегчыла мае не надта прыемныя перажыванні тое, што такіх, як я, "клёшнікаў" набралася тады чалавек пяць.

Людзі майго пакалення памятаюць, як у краіне ў 50—60 гады ганьбаваліся — у друку, у вучэбных установах, школах — прыхільнікі вузкіх штаноў-"дудачак", а дзяўчаты і маладыя жанчыны за тое, што таксама спакваля сталі ўводзіць у свой гардэроб зручныя штаны. Таталітарная сістэма дыктавала чалавеку ўсё — і як жыць, што насіць, чытаць, чаму пакланяцца, каб ён нічым не выдзяляўся сярод сабе падобных, заставаўся шэраговым "вінцікам".

...Гады праз чатыры пасля дэмабілізацыі мой кранштацкі сябра, які застаўся там служыць звыштэрмінова, паведаміў мне ў пісьме, што пасля арышту і расстрэлу Берыі знялі Кацадзе з пасады каменданта і адправілі даслужваць у Талін, на ніжэйшай пасадзе.

Міхась ТЫЧЫНА.

г.Слуцк.

Вторник, 16 февраля

БТ

06.30 Доброе утро, Беларусь!
07.00 Новости.
07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.15 Политические диалоги.
08.40 Потребительская корзина. Социально-экономическая программа.
09.00 Новости.
09.10 ТВ — школе. Внеклассное чтение. 4-й класс. Янка Мавр. Повесть "ТВТ".
09.35 Семейный телеканал "На волне взаимопонимания".
10.30 "Сегодня с вами..." Заведующая кафедрой "Моделирование одежды и художественного текстиля" Белорусской академии искусств Валентина Марковец-Бартлова.
11.00 Новости.
11.15 Телесериал "Проклятый уютный дом".
12.05 Третий тайм.
12.35 "А музыка звучит..." Поет Галина Галенда.
13.00 Новости.
13.15 "Поиск и вдохновение". Театральный фестиваль творческой молодежи Беларуси (г.Гродно).
14.05 Туробъектив. Путешествия, встречи, отдых.
14.25 Бездельник.
15.00 Новости.
15.15 Сериал для детей "Приключения Шерли Холмс" (Канада).
15.40 Видеокурс английского языка. Передача 37-я.
16.05 ТВ — школе. Белорусская литература. 8-й класс. Янка Купала. "Павлинка".
16.30 Документальный экран. "Актер Федор Шмаков" ("Белвидеоцентр").
17.00 Новости (с сурдопереводом).
17.10 Уроки Н.Новожиловой.
17.35 Гости в дом. Ко Дню Независимости Литовской Республики.
18.05 Телесериал "Проклятый уютный дом".
19.00 Новости.
19.15 "Алло, "Событие". Прямая линия.
19.55 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 Экран белорусского кино. Музыкальная комедия "Наш человек в Сан-Ремо".
23.50 Криминальная хроника.
23.55 Белорусский хит-парад.
00.00 "Джаз в ночи". Ансамбль "Дилижанс".
00.30 Новости.

ОРТ

08.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
08.15 Сериал "Жестокий ангел".
10.05 Смехопанорама.
10.50 Домашняя библиотека.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 Сериал "Новые приключения Синдбада".
14.40 Мультфильм "Птичка Тари".
14.50 Счастливый случай.
15.35 ...До шестнадцати и старше.
16.00 Сериал "Жестокий ангел".
17.15 Угадай мелодию.
17.45 Здесь и сейчас.
18.05 Тема.
18.45 Сериал "Вечный зов".
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.50 Фильм "С тобой и без тебя".
22.25 "Женские истории".
22.55 Новость дня.

РТР

06.00, 08.30, 08.45 Доброе утро, Россия!
08.15 Дежурная часть.
09.00 Сериал "Санта-Барбара".
09.45 Музыка, музыка...
10.00, 16.00, 19.00, 23.15 Вести.
15.00 Мультфильмы "Стрекоза и муравей", "Каша из топора".
15.25 Сериал "Первые поцелуи".
16.35 "Башня".
17.10 Компьютер.
17.30 Сериал "Сезон охоты".
18.30 Двойной портрет.
19.40 Подробности.
19.55 "Аншлаг" представляет.
20.30 Триллер Стивена Кинга "На предельной скорости".
22.20 Сериал "Пси фактор".
23.50 Дежурная часть.
00.05 Товары — почтой.

КУЛЬТУРА

07.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
07.25 "Такое кино".
08.40 "Московские пенаты". П.Чаадаев.
09.00, 15.00, 17.00 Новости.
09.05 Х/ф "Семеро смелых".
10.35 Живое дерево ремесел.
10.40 Академия спорта.
11.00 Мир авиации.
11.40 После новостей.
12.00 "БДТ: вчера, сегодня, завтра".
12.55 "2003".
13.00 Играет В.Ковтун.
13.45 "Кумиры".
14.10 А.Вивальди. Концерт.
14.20 "Российский курьер".
15.05 Сериал "Арабелла возвращается, или Румбурак — король страны сказок".
15.35 "Лукоморье".
15.55 "Пушкин и судьбы русской культуры".
16.25 "Ключи серебряные".
17.05 "Эти странные музеи".
17.15 Ортодокс.
17.35 "Ноу-хау".
17.50 Музыка и стихи старого Арбата.
18.20 Д/ф "Душа моя, Элизиум теней", "Иосиф и его брат Петр".
19.15 Чудо-сказка.
19.50 "Шекспир. XX век".
20.35 Музыкальный экспромт.
20.45 После новостей.
21.05 Х/ф "Семеро смелых".
22.35 "Апокриф".

НТВ

06.00 Сегодня утром.
08.10 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
09.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сегодня.
09.15 Герой дня без галстука.
09.40 "Чистосердечное признание".
10.05 Своя игра.
10.30 Дог-шоу "Я и моя собака".
11.30 "Старый телевизор".
13.30 Сериал "Скорая помощь".
14.20 "Сегодняччко".
15.30 Сериал "Захватчики".
16.30 Впрок.
16.55 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
17.40 Криминал.
18.40 Герой дня.
19.00 Детектив "Бабочки".
20.40 Куклы.
21.45 Сериал "Скорая помощь".
22.35 Сегодняччко.
23.15 Сегодня в полночь.

TV-6

05.55 День за днем.
07.45, 16.40, 22.35 Дорожный патруль.
08.00, 10.00, 12.00, 14.00, 17.00, 22.50 ТСН-6.
08.10, 23.00 Те Кто.
08.25, 17.30 Сериал "Третья планета от Солнца".
08.50, 17.55 Сериал "Полинезийские приключения".
09.45, 11.05, 14.10, 15.50 Телемагазин "Спасибо за покупку!".
10.10 СВ-шоу.
10.40 Вкусная передача "Пальчики оближешь".
11.15, 23.45 "Знак качества".
11.30 Катастрофы и войны недели.
12.10 Комедия "Счастливый рейс".
14.20 Сериал "Дикая Роза".
15.10 Мультсериал "Головокружительные приключения Билли и Теда".
15.25 Сериал "Старшеклассники Деграсси".
16.10, 23.15 ДИСК-канал.
19.00 "Новости дня".
19.30 Шоу Артура Крупенина "Мужской клуб". "Любовь по объявлению?"
20.25 "Театр Рэя Бредбери".
21.25 "В мире людей".
22.00 Сериал "Тонкая голубая линия".
00.00 Ночной сеанс. "Псы".

8-й канал

18.00 Программа Кеннета Копланда.
18.30 Х/ф "Без вести пропавшие".
20.15 Вечарніца.
20.30 Х/ф "Долгие версты войны". 1-я с.
20.45 Телемагазин.
22.00 Фильм "Шепоты и крики".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.
E-mail : nv@irex.minsk.by
Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: суботні — 61050 экз., у другія дні — 55000 экз. Заказ №193